

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

CONȘTIINȚA CREATOARE

Între reperele care pot da o clară și cuprinzătoare definiție a timpului nostru, cultura, literatura și arta ocupă, neîndoielnic, un loc esențial. Ele sînt factori reprezentativi pentru viața și spiritualitatea unui popor, pentru gradul său de creașitate, în raport cu destiul său istoric, cu modul în care își privește prezentul și viitorul. Formează acel permanent și necesar orizont de conștiință prin care se ilustrează munca și preocupările sale, fiziologia sa moral-politică și socială, amplitudinea și temeinicia idealurilor sale. Din acest unghi, creația literară și artistică este o componentă fundamentală a marii sale construcții, a marii sale edificării.

Festivalul Național Cîntarea României aduce în acest sens argumente de prim ordin. Se remarcă în primul rînd multitudinea de manifestări și ampla lor capacitate de cuprindere a spiritului creator, această deosebit de expresivă și frecventă ilustrare a condiției actuale, ca și în perspectivă, a participării, a angajării la scara întregii țări și a întregii națiuni. Sustineri materiale și umane ample, vin din istoria marcată de cel de-al IX-lea Congres al partidului și ele fac arcu de timp nou, floritor, și în materie de creație, în toate domeniile de activitate și la cote de maxim relief al atitudinilor și vocației creatoare. Se remarcă apoi interesul acut pentru cultură și artă, nivelul deosebit atins în această privință, viziunea largă, nutrită din experiențe multiple și vizionare, asupra existenței, a muncii și creației care solidarizează activ și temeinic, dintr-o înțelegere superioară, responsabilități a timpului în care ne situăm, către care vin ecouri și reprezentări ale evenimentelor mari, glorioase ale trecutului și de la care pornesc liniile de boltă ale viitorului. Este această înțelegere și manifestări însăși prin cultură și este modul ei propriu, distinct, prin care se materializează și personifică timpul, asemenea tuturor citorilor economice, științifice și tehnice care nu dat și dau în întregime măsura ideilor și idealurilor prin care ne ilustrăm azi ca țară și popor, într-o inseparabilă și întreruptă leagănare cu partidul și secretarul său general, conducătorul țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Participarea culturii și artei la actuala omagială, ce de-a 65-a aniversare a fărînii partidului — rămîne elevată prin tot ceea ce creația sa poate defini ca misiune politică, înaltă, precum și ca rol viu, activ, în societate, ca element

specific, deosebit de dinamic și catalizator al conștiinței creatoare. După cum în același sens și cu aceeași forță de penetrație și edificare rămîne și participarea la omagierea unui capitol glorios al luptei partidului, împlinirea a cincizeci de ani de la procesul din care istoria lua act de curajul și eroismul unui tînar comunist român, patriot și revoluționar înfrîcînd conducătorul de azi al României, simbolul și emblema noastră de cuget în anii care îl poartă numele. Exemplul unei biografii și al unui destin de excepție ca și semnificațiile unui traect unic, revoluționar, dezvoltă mobilități și atitudini ale conștiinței creatoare, angajează și dezvoltă sentimente de mîndrie și recunoștință ca acte de un plîduriu patriotice.

Ceea ce îl este proprie creație este locușorul și acest sentiment al participării. Fenomen real, tînd de condiția propriei noastre existente și în același timp de condiția spiritualității epocii noastre. Festivalul Național Cîntarea României se poate defini în acest fel și ca un mod, ca o platformă de atitudine, ca o expresie a angajării și responsabilității. Altfel spus, creația este o problemă de creație, în general, și în același timp un mod de a răspunde individual, ca manifestare a vocației, a spiritului creator. Cîntarea României este o problemă de creație, în general, și în același timp un mod de a răspunde individual, ca manifestare a vocației, a spiritului creator. Cîntarea României este o problemă de creație, în general, și în același timp un mod de a răspunde individual, ca manifestare a vocației, a spiritului creator.

Imagine din timpul vizitei de lucru efectuată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în județul Brașov

CREAȚIE ȘI ANGAJARE

Argumentul statistic

Un istoric erudit mi-a recomandat să cercetez arhive, realitatea, susținea el, întrece întotdeauna ficțiunea. Fiiala Arhivelor își avea atunci sediul de arhitectură, nu-mi venea să stau acolo, pe fereastră vedeam cerul care și revărsa azurul în corana filată și anxioasă a unui ploaie.

Mă interesa arhivele genealogice al unui prinț italo-francez; am citit și am fișat nouă doșare, vreo patru mii de pagini, procese de succesiune, citații, procuri, contracte de arendare, testament, etc. Era o lume fascinantă, însă mă controlam perfect, ficțiunea, adică imaginația, era noblessele spiritului meu, desși eram de origine plebeie, îmi tineaam rîngul, morga, printre alții prinși și prințese. Lucram atunci la romanul al cărui personaj principal era un sat fiit, Defonia, o parte din locuitorii lui lucraseră pe moșia prințului, iar în timpul reformei din 1921 au împărțit-o cu mulți alții.

Ce-ar fi să studieze toate documentele satului meu real? N-avea prea multe, timp de trei luni am făcut niște lecturi incințitoare, e adevărat, n-au fost exhaustive, unele fonduri de arhivă, care mă interesau enorm, cele după '48, nu erau pregătite, noi n-aveam cu acces la ele, înțelegem stînd în scaun, la masa de lucru, mă dureau oasele și eram menajată.

Cînd mă duceam înapoi în sat, întîlneam oameni purtînd nume atestate în catafragmi vechi, în arhive, încercam un sentiment reconfortant, n-am fost tentat, niciodată s-o iau razna. Am cercetat și arhivele altor sate, mii de pagini, într-o bună zi m-am decis să mă opresc doar la documentele primului deceniu al secolului 20. De ce? Știam că în această perioadă începe să fie descoperit cu adevărat ideologic, politic și literar țărănul, mai întii ca un fel de bon sauvage, apoi ca un om cu destin perfectibil, absorbit în „nefericirea” istoriei, pînă la cel ajuns la oraș și a cărui „fericire este definitiv în spate, în natura părăsită”, în rusticitatea uitată. De ce l-au descoperit mai ales acum? Deoarece „cei mulți” nu erau niște vorbe fără

acoperire demografică, economică. În 1891 din zecile milioane de locuitori, nouă erau țărani, în 1912 erau unsprezece milioane, în 1930 treisprezece milioane, în 1940 aproape cincisprezece. Cine era cel mai bun scriitor al nostru în primul deceniu al secolului? Firește, I.L. Caragiale. Estetic, lumea la care mă refer nu-i aparține, n-o putea explora optim, avea o mentalitate ironică, zeflemistă, rafinată prin migrația familiei de la sud spre nord, era o lume prea „barbară” (în sensul grec) pentru el. Duliul Zamfirescu încerca, era însă părtinitor; cînd veni rapsozii „barbari”? Unul debutase cu patru cărți de proză deodată, în 1904, continua să scrie ca întiiul veritabil profesionist, Mihail

Apostol Gurău

Continuare în pag. a 7-a

Lecția unei promoții

Întîlnirea la 40 de ani după absolvirea unei promoții de liceu, „excelente”, după cum a definit-o unul din fostii săi profesori, o promoție care printre elevii de ieri deveni mari personalități ale științei și culturii prenumăra pe prof. dr. Virgil Căndea, eminentul umanist, pe prof. dr. docent Roman Vlaicu, seful clinicii medicale I din Cluj-Napoca, seful Comisiei naționale de cardiologie, o întreagă pleiadă de ingineri, mulți dintre ei profesori la Politehnica bucuresteană, neofizicien, farmacisti, istorici, ca Ion Dumitriu-Snagov, heraldisti ca Jean Mănescu sau lingviști ca Radu Mihăescu sau chiar „bătrîni crescători de cai de rasă”, cum s-a recomandat unul din ei (Dan Grigorescu) — întîlnirea, deci, a unei asemenea promoții de celebrități nu putea să nu devină un eveniment, mai ales cînd această „promoție din 1946” aparținută „Executivului „St. Savat”, leagăn dintr-o vreme al învățămîntului românesc. Cu toate că lucrările de diferite specialități, ale autorilor din această „promoție” au fost întregă bibliografie, să nu uităm pe doi profesioniști ai scrisului, unul „pocot de la 7 ani”, ca Barbu Cîlculescu, altul — comentator de politică externă, renumit pe plan internațional, ca Romulus Căpălescu.

Darul scrisului se pare de

altfel că l-a fost predestinat acestei promoții din moment ce printre profesorii săi, reușii și acum, după 40 de ani, la catedra de onoare, s-au numărat umanisti de cele mai diverse și întinse vocații ca profesorii Edgar Păpuș, Ștefan Cioculescu și Ion Zamfirescu sau oameni de știință cunoscuți pe tărîmul creației ca prof. universitar matematician Haralambie Ionescu sau geograful Mihai Constantinescu. După acest inventar — veritabil tablou al lui Mendeleev pentru cultura și știința contemporană — ar trebui să punem punct dacă reporterul ce ne simțim, din cînd în cînd, în asemenea momente nu ar fi reținut și citeva din ele, emotionante prin derularea lor cvasispon-tană.

Altfel, „o adunare liniștită”, cum ar cataloga-o marele scriitor Marin Preda — dacă facem abstracte de colîntrea exuberantă de la început din curtea liceului colorată cu apelative — poezie familiare acum 40 de ani ca „Mache”, „Zoro”, „Jolibeacoup-misto”, de tulburătorul intermezzo floral-iric al unui grup de pionieri de la Școala generală învecinată „Vasile Alecsandri”, în pîndurile cărșia se afla și eleva Julia Ioan

Nicolae Stoian

Continuare în pag. a 2-a

Eminescu de ieri și de azi

„Nu există nimic în lume ce n-ar trebui să fie cum e. Niciodată o vorbă nu poate înlocui o realitate, care cere ca un spirit nou de muncă și de iubire de adevăr să intre în formele vechi ale organizației noastre”.

MIHAI EMINESCU

Eminescu nu poate fi înțeles pe deplin decît prin perspectiva tuturor veacurilor noastre de afirmare spirituală, pentru trecut ca înfăptuire săvîrșită — pentru înaintele viitorului — ca nevoie de mai mare săvîrșire în înfăptuire.

Noi evoluăm spre Eminescu și trăim în gîndul lui tremurător, îndreptat asupra lumii noastre celei vechi-străvechi și aceea care va să vină, altfel el n-ar fi spus ceea ce numai

el trebuia să spună: „Geniul neamului românesc e o carte cu șapte pecetei”.

Asociații și descoperitorii de învelisuri exterioare l-au căutat pe Eminescu în sursoarele altor spiritualități, dar el se iveau pe lume, și-n lumea spiritualității, din incoacele noastre, ca o chemare dinții și din urmă a unui destin.

Viitorul trecutului a fost asigurat de Eminescu pentru că a crezut în el, după cum stăpînitul de drept al trecutului ce se va naște din viitor va fi tot el, căci ne amintim, încă din veacuri trecute, că „Viitorul și trecutul / Sînt a filei două fețe, / Vede-n capăt începutul, / Cine stie să le-nvete”. Nimeni nu mai

Vasile Vetîșanu

Continuare în pag. a 3-a

Un cititor al măreției românești în istoria universală

Recenta hotărîre a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. de a fi aniversat, la 600 de ani de la urcarea sa pe tronul Țării Românești Mircea CEL MARE a avut darul să irite pe „marele istoric” pe unde a scurte, dl. Niky Munteanu, care, cu umorul-i specific, de acolo de unde se iau în zeflemea toate încercările poporului nostru de a dobindi o conștiință clară și întemeiată a locului său în lumea în care trăim, s-a ridicat și împotriva „noii” denumiri dată celui cunoscut — zice-se — în mod tradițional sub numele cel „adevărat” de Mircea cel Bătrîn: Unii poezi de ocazie, nostalgici peste noapte al „bătrînului” din Scrisoarea III au găsit și la noi bună găzduire în paginile revis-

tei celei mai prompte și-i scripinii tînguirea subînțeleasă pentru „bătrînul” devenit peste noapte pentru unii, obiect de elzie.

Fiindcă argumentele pentru „schimbarea numelui” lui Mircea cel Bătrîn în Mircea cel Mare au fost aduse în paginile Luceafărului de un scriitor, de maastrul Fănuș Neagu, mulți s-au îndoit de dreptatea plîdoarei sale, care a găsit o atit de înaltă receptivitate. Să-i fie îngăduit aici și unui ins care și-a făcut oarecare stagiu prin ale istoriei să-i spună cuvîntul despre rațiunile actinei și temeinicia actului de dreptate făcut de Comitetul Politic Executiv unuia dintre cei mai mari cîrmaci al neamului nostru, celui ce l-a hotărît destinele pentru toți cei 600 de ani care au trecut de la el pînă la noi.

Dar mai întii să observăm — nu fără mîhnire — că nimeni pînă de curînd, pînă la Ciprian Zaharia, cel citat de Fănuș, și apoi pînă la tînarul istoric Alexandru Diță (fericită „descoperire” a Luceafărului) nu s-a simțit zgîrnat în sentimentele sale de istoric adept al adevărului și în sufletul său de conațional al lui Mircea,

Dan Zamfirescu

Continuare în pag. a 6-a

CONTEMPORANII NOȘTRI

Tineretea spiritului

Copleșitoare tînerete a spiritului său viu și dinamic, colegialitatea neumbrită de vreo rigiditate sau areală a senectutii, selea nepotolită de cunoaștere de muncă pe multiple planuri, sentimentul acut al solidarității de breșă, prezența activă în viața cetății, delicatetea sufletească și înfățișarea plăcută de student întîrziat, îl fac pe profesorul și scriitorul septuagenar Alexandru Balaci un om fără vîrstă, sau, în orice caz, un om de vîrstă eternei tînereti. Născut la 12 iunie 1916, în satul cu nume simbolic, Aurora, din județul Mehedinți, eminentul cărturar, membru corespondent al Academiei Române, face parte din stirpea actorilor intelectuali umanisti, de orientare democratică și progresistă, care încă din perioada interbelică au fost alături de popor și de partid împotriva exploatarei și a fascismului, pentru salvarea ființei noastre naționale și pentru demnitatea omului, grav amenințată de ciuma brună.

În Alexandru Balaci, în omul acesta de o nobilită modestie, delicat, pe care-l zărești pe stradă citînd ziare și reviste, cu o geantă tînerescă agățată scolarăște pe umăr, sălășluiesc mai mulți oameni: un poet care s-a ignorat

Ion Dodu Bălan

Continuare în pag. a 6-a

Luceafărul

Te-ai născut ca fulgerul din mare

Să luminezi tăcerile albastre.

Crin de dimineață fraged

Ai înflorit cuvintele frumoase.

Lîngă inimile noastre,

Ne-ai logodit cu tainicele stele.

Nunță ai cu limba Română

La care soarele se-nclină.

Prin raze de iubire sfîntă

Apleci azurul către nuntă.

Și-n vece deasupra și în noi

Lucești fereastră către vise.

Dumitru Udrea

CRONICA LITERARA

M. EMINESCU: «Opere» XIII

XV

Publicistica eminesciană deschide piriul de acces către numeroase manifestări literare paralele sau premergătoare gazetei lui M. Eminescu. Părerea că ideile acestei gazetei n-ar fi avut pârâna în scrierile românești de atunci este mereu infirmată de dovezi. M. Eminescu nu poate fi separat de ideile, tematicile, formulele, nu poate fi separat nici chiar ca destin de traicteul literar și ideologic al multora dintre contrații săi. Există un Mihai Eminescu înainte de Mihai Eminescu, cel adevărat, presărat în mii de pagini ale gazetei și literaturii românești premergătoare *Timpuilui*. Analiza și judecata asupra activității lui publicistice nu se poate întîlni fără a ține seamă de paralelisme, de anticipări, de izvoare. Mihai Eminescu nu este singur în acțiunea sa de gazetar militant. Dacă s-au adămis pentru arta literară a poetului rădăcinile într-o tradiție literară pe care a știut să și-o cucerască singur, gazetele lui politice așezate în contextul gazetei politice românești de vazăle acelei înrădăcinare într-o tradiție de care este imposibil să fie rupt. În linii mari aceasta este gazeta scrierilor de la 1848 și a urmașilor acestora, a căror torță o vom regăsi și în mințile lui Eminescu. Antrosismul eminescian este precedat de respingeri identice care venau de la nume sonore la vremea lor și demne, atunci și azi, de tot respectul nostru. Heliade Rădulescu, Bolintineanu, Cezar Bolliac, Gr. Alexandrescu, Vasile Alecsandri, se dezice de C.A. Rosetti. Chiar și tovarășii de drum mai recent, ca C.D. Aricescu, intră pe același drum bifurcat, tratând pe C.A. Rosetti ca pe un om al înțelegerii cu reacțiunile pe care afirma clamoros că o combate. Între aceștia, Grigore H. Grădăniță are loc și un alt mai mult decât biografii lui intersecțiază pe cea a lui Eminescu în mai multe puncte.

Incepăturile biografiei lui Gr. H. Grădăniță nu interesează decât pentru faptul că prin ele poetul și gazetarul se considera un fiu al vechiului, al revoluțiilor europene, tatăl său Haralamb fiind fiul lui Byron cu o aromă. Este posibil ca Grădăniță să fi conștientizat o biografie pe măsura năzuințelor lui de la maturitate, prin care a luptat pentru eliberarea Greciei Byron, erau aromani, rolul lor în revoluția greacă de la 1821 fiind dintre cele mai importante, Byron a murit de altfel în casa aromânească a familiei Capsali, și aceștia stabiliți mai târziu la București. Informația scriitorului merită o circumspecție realistă, cu atât mai mult cu cât în scrisul său mitul lui Tudor Vladimirescu și avensunea față de fanarioti sunt foarte puternice și pot fi o moștenire de familie. În 1866, Gr. H. Grădăniță trimite de la studiul din Apus,

ca și Eminescu, poezii la Familia. Intors în țară înfățișează la București o revistă care dublează, pe un plan mai mic, activitatea *Convorbirilor literare*, ca idei și conținut, cu un titlu ce ține de biografia lui, *Albina Pindului*, și, alături de revistă, o societate cultural-literară *Orientele*, prea puțin cercetată, din care au făcut parte M. Eminescu, Miron Pompiliu, N. Scurtescu, V. Gr. Pop, Ionăță Bădescu, N. Droce, Barciac, N. C. Ciobova, etc. Ca îndelungă în biografia lui intră aceea de revizor școlar, la care de două ori aspiră, o dată a obține. Este și ajutor de redactor la *Monitorul oficial*. Campania lui împotriva liberalilor și mai ales a lui C.A. Rosetti și Ion Brătianu începe acum în *Streecha*. În 1870 prin P. P. Carp, trece ca și Eminescu pe la Biblioteca din Iași unde lasă locul liber lui Scipione Bădescu, pentru a ajunge apoi revizor școlar la Turnu Severin. Cu concursul altui jurnalist, Titu Maiorescu, ajunge profesor la liceul crăiovean. Relația lui Grădăniță cu cercul junimist și cu oamenii politici ai aceștia sunt indiscutabile, ca și ale lui Mihai Eminescu. Atacă în *Pressa* afacerea Stroussberg în chip demascator, premergând tema drumurilor de fier a gazetăriei eminesciene. Asa cum scoate această la Iași, *Curierul de Iași*, aproximativ în același timp, Grigore Grădăniță scoate la București, *Curierul Bucureștilor*, tot de finanțare și inspirație conservatoare. Ziarul *Timpuil* inoculează *Curierul Bucureștilor* și este soos tot, de Grigore H. Grădăniță, care luca și cu Slavici și, sigur, se întâlnește cu Eminescu, deoarece plecarea lui definitivă de la *Timpuil* este dată pe 9 octombrie 1877. Grădăniță scoate în *paralel Războiul*, cu o viață sinopată, dar destul de lungă. Maiorescu li zicea „flecuc de Grădăniță” pentru că acesta, ca și mai târziu Slavici și Eminescu, nu vor face publicitate cercului junimist. Față de Eminescu, Grădăniță face politică și dincolo de gazetele întovășind acțiunile politice ale lui I. Em. Florescu, fiind amestecat în organizarea unui partid democrat național și încercând să ajungă deputat. Pe scurt, un scriitor cu independența opiniilor care încearcă să și le traducă în practică.

Grădăniță a scris despre poezia pașoptului, dar și despre Eminescu. Publicistica lui literară rămîne definitorie pentru epocă, ca și cea politică, umbrită de cea eminesciană pe care o premerge, pe care o preluadează în *Timpuil* și care merita altă soartă. Temele ei sînt cele eminesciene, care, subliniate, sînt ale epocii, denunțînd falsul liberalism și revoluționarism al „rosiilor” demagogici a căror calamitate rezultată din afacerile cu drumurile de fier, neofanariotismul instalat de liberali. Grădăniță are o specială preocupare pentru românii de la sudul Dunării pe care o vom regăsi și la Eminescu, după cum și un cult pentru Tudor Vladimirescu a cărui prezență în publicistica eminesciană constituie unul din punctele

de ax. Ipsilant și Tudor, capitol dintr-un proiectat roman, apare încă din 1869. Este republicat sub titlul *Zavera* (1871) în 1870, tot în *Albina Pindului*. Eroul de la 1821 este și într-o povestire *Uciderea lui Tudor Vladimirescu*, 1890. Romanul revoluției lui Tudor își va schimba pe drum destinația și va deveni romanul *Berlicoco*, tipărit în foileton în *Războiul* în vara lui 1880. *Berlicoco* era porecla lui C. A. Rosetti, iar romanul îl face portretizat eminescian. Acesta în 1880 duce polemica cu *Ionăniul* pe tema încercării de asasinat asupra lui Ion Brătianu și învinovătește pe liberali, de fapt aripa „rosie”, că ar fi adus în țară un climat de conspirație și de asasinat, care se întoarce împotriva lor. Eminescu folosește formula „Ale tale dintru ale tale”, care este, zicea poetul, probabil o parolă roșie, de vreme ce a tirnit o furtună de presă și nu numai de presă. Este momentul în care conflictul dintre Eminescu și „rosii” devine ireductibil și are urmările știute asupra rolului poetului la *Timpuil*. Îi va urma atacul din cameră din martie 1881, legat de acest lung preambul. Grigore H. Grădăniță este, prin romanul foileton *Berlicoco*, alături de Eminescu, pe aceeași baricadă gazetară. El va fi de altfel arestat printre bănușii de a participa la atentatul contra lui Brătianu, dar eliberat din lipsa de dovezi. Arrestarea încerca să implice, neal, pe conservatorii în atentat, așa cum în presă se încerca implicarea morală a lui Eminescu. Scrisoarea a II-a care în variante îl vizează pe „Berlicoco” direct, infirmată, precum și înlocuită cu romanul *Berlicoco*, apare, acuzator, în 1881. În 1883, Eminescu iese din planul gazetăriei politice. În 1884, Grădăniță respărtărește romanul *Berlicoco* sub un alt titlu și cu un text revăzut în *Războiul* din 1884. Se va numi acum *Vlășia sau cicoiul noi* tot pe Rosettiși. Ca și lui Eminescu, toate îi merg de acum în rău lui Grădăniță. La 1887 va tipări în volum romanul, cu titlul *Vlășia sau cicoiul noi*. În 1889, la începutul anului în care Eminescu moare, Grădăniță, epuizat, cere ajutorul lui Titu Maiorescu, care îl oferă o catedră la liceul din Bacău. Marginalizat, scos din viața politică, Grădăniță va fi numai profesor de franceză, avîndu-l între alții elev pe Gh. D. Vasiliu, viitorul Bacovia. Ulit, dar de se va stinge locul de paralizie, „hemoragie cerebrală și hemiplegie sinistru”.

Deși a supraviețuit poetului, Grădăniță n-a putut supraviețui nici el în arena politică. Același val l-a aruncat pe mulți în larg și, indiferent de tribulațiile prelungeale ale unora, șocul decisiv a fost unul singur. *Vlășia sau cicoiul noi* preia mesajul romanului lui Nicolae Filimon. „Cicoiul noi” sint el care l-au ucis pe Tudor, fanariotii. „Cicoiul noi” sint și fiii lor. *Vlășia* este țara întreagă căzută pe minile acestor cicoi, o țară în prădă. „Cicoiul” sint mai ales „roșii”, dar nu numai ei: „Numirile de albi și roșii, conservatorii și liberali, moderatii și progresișii sint numai niște cuvinte pentru a întîmna și a înșelă mâinilor. Și unele și altele din grupurile numite astfel, au fost și sint niște cete pentru a înhața puterea, dar nu niste partide întemeiate pe principii”. Grădăniță vrea să istorisească adevărul despre 1848, despre cei citiva impostori ai revoluției. Romanul s-a înscris în numi și, rotund la lui Baboș, pentru că Baboș este al C.A. Rosetti, fiu de grec, Sotir Zefchide, omorîtor al lui Tudor Vladimirescu. Scelcipi este Ion Brătianu. Infiltrîndu-se printre viitorii revoluționari, Baboș și Sulcipi deturneză revoluția și transformă țara într-un bici de vorbe și loc de prădă, o „Vlășie”. Celebra teză „Ale tale dintru ale tale” se află la loc de cinste și în romanul *Vlășia sau cicoiul noi*. Acesta e romanul lui Grădăniță al cărui destin îl întîmnește pe cel al lui Eminescu și a cărei ideologie și campanie publicistică o premerge pe cea eminesciană. Prețurile teme. Grădăniță face față dintr-o onorată întregă de intelectuali ai celei de a doua jumătăți a secolului XIX, care au avut luzia că pot face în chip dezinteresat și idealist politică, plătind greu această amăgire. Invinovății amînd de amestec în atentatul asupra lui Ion Brătianu, Grădăniță și Eminescu sint înfrățiți în biografia lor intelectuală și politică, mai mult decît s-ar crede.

M. Ungheanu

scriitorului”. Argumentele concludive sint „adevărurile și adinții”, „realism”, „echilibrul clasic”, „forța de generalizare”, „sintaxa și gramatica să subsciră la această judecată de valoare, dar nu mă lasă... autoarea. Căci, cu doar trei pagini mai înainte, Natalia Stancu scrie: „In „Citadela sfărîmată” semnificațiile sint impuse iar destinele sint anticipate încă în privirea — care de este mai degrabă o urcare de construcție”. Ori eroare de construcție, ori echilibrul clasic! De reinut însă, dincolo de această ezitare secundară, observarea dimensiunii realiste a teatrului lovinescian, căreia i se asociază, în timp, alegoria, parabola, misterul. Este, dacă înțelegem bine, o alegorie, o alegorie condițională) ideea forță a monografiilor Nataliei Stancu, exprimată ca atare de citeva ori și transparentă peste tot. Rezumînd, personalitatea teatrului lovinescian este scîndată între vocația dramei realist clasice și aspirația către simbolismul parabolic. Evaluînd global din acest unghi de vedere, dramaturgia lui Horia Lovinescu, criticul extrage o concluzie pe care o consider adecvată: „Putem stabili modalități pentru care Lovinescu are o chemare irezistibilă, categorică (vocație, cu alte cuvinte — teorie) și altele pe care trebuie să le înțelegem, nu-i așa? — n.n.) să le domine sau să le illustreze? Eu cred că da: prin „Citadela...” Lovinescu trece „proba minții” de care vorbea Picasso. Dovedea că posedă știința desenului figurativ, a copiei expresive după natură, atunci cînd compune o dramă realistă cu o structură solidă, echivalentă unui tradițional roman social, bozît în elemente de atmosferă cu portrete grave și altele pitorești, cu momente de tensiune și altele. Dar, paradoxal, pe acest teren care, după opinia mea echivalaază pentru scriitor cu un al exercițiu liber impus”, Lovinescu va da opere mult mai rotunde, încheiate, limpezite, armonioase, în timp ce cultivarea celorlalte modalități (mai organice problematici, vizuini sale), se va solda cu opere inegale, compozite, imperfecte”. Paradoxal cum se vede, nu doar teatrul lui Lovinescu conține paradoxuri ci și critica lui — această concluzie nu este urmarea unei demonstrații, ci vine, cumva, din afară. Pentru că tocmai piesele de care se înțelege că le include în categoria „inegale, compozite, imperfecte”, Natalia Stancu le acordă mai mare credit.

Și, pentru a fi într-o perfectă contradicție cu sintaxa critică amestecată în discuție și al morții... „capodopera” lui Lovinescu, „cea mai bună piesă a dramaturgului”, „sinteză a principalelor experiențe umane și profesionale” (nota bene: sinteză, matcă, matrice, cheie era considerată și „Citadela sfărîmată”). Hotărînd lucrul, criticul trebuie să se decidă. Așa, între primele 18 scurte capitole (cartea are 160 de pagini) de analiză conținutistă și ultimul (de aproximativ 50 de pagini) mult mai interesant, intitulat *În loc de concluzii* și cuprinzînd, de fapt, necesarele și pertinentele situații estetice, nu încheie, dar fin nuanțate, se configurează un spațiu al rupturii, care afectează serios unitatea ideatică a cărții. Rămîn, oricum, meritu pionieratului, temeinicia documentației, simpatia față de subiect și adieziunea la mesajul umanist al operii.

Valentin F. Mihăescu

Literatura celor două decenii

● La Liceul Industrial nr. 4 din Buzău a avut loc o șezătoare literară pe tema „Dezvoltarea literaturii române în anii glorioși ai Epocii Nicolae Ceaușescu”, în colaborare cu Filiala Societății de Științe Filologice și cu organizația de partid a liceului, secretar prof. Florina Andreica.

An participat: Ion Băleșu, Ion Stancu, Dumitru Ion Dinică, Constantin Pelcu, care au citit din lucrările lor și au dezbătut tema propusă cu elevii și cadrele didactice de la liceul respectiv.

VIATA CARILOR

POEZIE

CLARUL PRIVIRII

ARCADIE DONOS CETĂȚILE DE ROUA

EDITURA ALBATROS

Un tradiționalist care își ascunde sentimentalismul este Arcadie Donos, cunoscut actor; cine nu și-a aminteste de rolul remarcabil pe care îl făcea în Coana Chirița, o Chiriță joacă parca și cu un fel de nostalgie, cu o ușoară „îngăduință” lirică strecurată în spatele comicalului. Mai mult, dacă nu greșim, un soi de bonomie — temperamentală, asadar deloc trucată. Nu altfel este poezia? scrie Arcadie Donos: „cumsecade”, ușor sfătoasă, fără să violenteze prin viziune sau limbaj. O poezie „cuminte”, născută din locurile comune ale liricii didactice, una, cu teme și motive tradiționale, tratate însă cu sensibilitate și mai ales sinceritate. Motivul central este o melancolie luminoasă, pretext de aduceri aminte și exteriorizări ale trăirilor afective. Ea este sinonimă cu *privirea clară* (și cu *clarul privirii*), în fata căreia celelalte modalități de comunicare pălesc. „Semnul clar” rășare de pretutindeni, e deslușirea și, consecutiv, interiorizarea simbolului. Imaginea conștientă, cuprinsă până a universului, revine în altă poezie speculînd figura oglinzii.

Motivul oglinzii însoțește această nostalgie, învecinată uneori cu sugestia atmosferei legendare, a meditației în fața trecutului istoric, înțeles desigur ca depozit de simboluri, de prețioze imagistici, ca în *Ambruzio*, de Miroslav de soc, de brusturi, de pelin, parfumul de ambrozie sint inspiratoare de imagini statutare: „simțeam cum stau de vorbă brazil: / Precum că Ștefan Vodă e pe stînci, / Și n-a avut apus”. Dacă aici exercițiul imagistic rămîne încă oarecând în poezia următoare întîlnim o frumoasă rezolvare artistică a ideii — prin exploatarea într-o manieră personală a „clarului” oglinzii. E poezia care dă titlul și tonul volumului: „Nu pentru străji mai stau vechile cetăți: / Pentru oglinzire. / Au zidurile de rouă. / Se pot cere pe an și fapte / Direcțiile de înaintare a norilor, / Cu exactitate / Nu caștrul astronomic: / — Soarele răsară... / Defel! / Dovedit e că pămîntul răsară, nu el! / În geana de rouă plină a vechilor cetăți, / Se prevede clar: / De acolo veneau! / După pala aceasta de oglinzire — / Dacă luată seama bine, / S-au aștat, în spațiu, grădinițe / Și în fața, aplec / Pentru rouă. Pentru sufletul lor de rouă, / Fără năluciri, fără somn de noapte, / Doar odihnă lucie — între povestiri”. Se vede aici, prin oglinză poetul înțelege deopotrivă inversarea „retorică” socio-culturală drept condiție primordială a reflectării poeziei (realitatea poeziei e un joc ascund, dacă nu mai pur, cel puțin mai apropiat de starea vizionară) — și modul, distinct, de a te odihni în inefabil, de a recupera semnificația spirituală prin lansarea în apele „vrăjite”, dar cit de calm, ale poeziei. Chiar meditația mai întinșată decât în unele versuri se finalizează înșelător, căci gustul amar lăsat de o amintire sau alta este învestit doar cu valoarea termenului de referință. Umbră de floriul thanatic, această sensibilitate nu și va pierde propensiunea spre luminozitate, presupunînd o existență florală, deschisă, subînțeleasă, înfapt, în fața lui Arcadie Donos sint notații, unora sumare, „puneri în pagină” a sentimentului, fără oculturii. Ele au prosopetice, chiar dacă miza estetică nu bate prea departe. Alteori, subiectivitatea întîmneșă însă teatral, locul sufletului poetic amplu, de la rememorarea din *Morse* — lipsită de patetism dar conținînd dramatism în fiecare contur, în fiecare „observație”, în afirmarea supremației privirii („Planam peste fulgere multe — / Eram numai privire”), la vibrația patetică din *Ceva* explicit. Dincolo de aceste neîmpliniri, *Cetățile de rouă* afirmă un poet.

Costin Tuchilă

*) Arcadie Donos: „Cetățile de rouă”, Editura „Albatros”, 1985

PROZA

JURNALUL UNEI GRATUITĂȚI

Lucian Vasiliu

SĂ ALERGĂM ÎMPREUNĂ

Un micro-roman cu titlul *Să alergăm împreună*, potrivit mai degrabă unei cărți de popularizare a sporturilor de masă, este publicat de curînd Lucian Vasiliu, la Editura Junimea. Proza sa, dînd impresia realității aburite de ficțiune, are, pe scurt, un mătoarea desfurare: Tînărul Abel, nume care dă posibilitatea autorului de a face digresiuni biblice, descoperă la 28 de ani că nu are chemare pentru funcția de asistent al unei facultăți de filologie. Sintem, așadar, în fata unui caz rarism, de vreme ce toți absolvenții de facultate se sint aștăzi apși pentru o catedră universitară. După ce își distruge cărțile cele mai prețioase, arzîndu-le la marginea orașului și și pune pe foc lemniara bibliotecii, se angajează la... Bibliotecă municipală, ocupîndu-se în mod special cu problemele gospodăriei bibliotecii (transportul cărților din depozit, completarea fișelor de imprumut etc.). Abel este în continuare inadaptable, se „culege” greu, trăiește cu impresia că și-a uitat cînd capul, cînd vreau brît acasă, semn al unei torturante lipse de omogenitate interioră. Pentru ceilalți tînărul este, dimpotrivă, interesant, datorită vestimentației sobre și impecabile, bărbii impunătoare, aerului absent care îl intrigă pe tinerete cîtoare îndrăgostite, toate bineînțelese, de el. Prietenii lui sint o pitică șchioapă, un cine chior, un puști precoce și „un scriitor complet” (Strabon Petrescu) prozator, dramaturg, esait, poet, critic și istoric literar, „memorialist” care n-a publicat încă nimic. Insolitul este obligatoriu și „Prezența unei pisici șchioape în intimitatea lui e un argument. Probabil că dacă ar fi fost întreagă, nu ar fi păstrat-o”. Cîinele dispare transformat în mă-

nuși, pisica prin melancolizarea în singurătate, în timp ce Abel ajunge să se maturizeze și chiar să se îndrăgostească de eleva Arina, prijel de a ni se spune cîteva despre etimologia de origine latină a cuvîntului „arini”, care înseamnă de strîzi, al cărui reperoriu nu este amîntit, refuză să se mai producă și astfel micro-romanul se încheie brusc pe plaja însoțită a Mării Negre, unde Abel se află împreună cu scriitorul-nescrisor și și consenmătează impresiile într-un jurnal destinat Arinei, dispăzîndu-se în cel de brusc cum a apărut fiindcă e ocupată cu pregătirea examenelor pentru admiterea la facultate.

Să alergăm împreună este nu numai o proză cu un caracter comun, ci și un „teritoriu” înzestrat de stîngăci și sau enormități. Iată, spre exemplu, portretul bîneli Albei, proprii atareasa la care locuiește Abel: „Foarte bărbătoasă, deși e o femeie de spirit, cultivată și rafinată prin școli celebre, poate fi văzută spărgînd lemne ore în sir, făcînd pîrtii, cu lopata, prin zăpadă”. Și... o probă de rafinament, dobîndit în școli celebre, transparență în discuții, conștientă de bine are dacă te rădă Lucian Vasiliu. De bine are dacă te face bărbătușu meu praf în noaptea nunții! Că tot nu-mi mai folosești la nimic! Nici varză nu mai pot pune între coastele tale scofite! Și ce varză bine murată mi lăsași! Te-aș dat și tu de partea morții scilicet!”

Lucian Vasiliu are o epidemică pasiune pentru repetiții. De sase ori în micro-romanul său întîlnim aglomerări de genul celor folosite în dicționarele de metafore, pentru noțiuni, cum ar fi taximetru, mansonară, borcane, lung de petrie etc., mai concrete sau mai vagi: „Sint de borcane de diferite mărimi, de diferite mărimi, mai goloșoase, mai subțire, mai hieratice (?)”, mai groșiere, mai tăcute, mai zgometoase, borcane care au trecut prin mii și mii de mini, aruncate, recuperate, refolosite, ori nou-noute, cu etichetă și fără etichetă, elvețiene, chinezesti, pentru export, de import, refuzate, acceptate, înșugurate, în ordine, în dezordine, sugerînd o lume (?)” Parantezele ne aparțin.

La fel de supărătoare sint unele comparații, oricît de mult am accepta aspectele insolite ale cărții. Într-un dialog privindu-l pe grecul Tucidide, Arina recurge la observații militare pentru a preciza poziția față de limba germană: „Eu... vreau să mă întreb dacă în lumea voastră la bibliotecă așteaptă Tucidide. M-ar interesa. Eventual în franceză, chiar și-n engleză. Germană nu știu, desî mi-ar place să știu, e o limbă accidentală, un fel de cîmp minat”. Trîzările suprapuse ale micro-romanului lui Lucian Vasiliu, ar de interesat un interes mai mare dacă realizarea stilistică ar fi fost notabilă. Ea neresușind să treacă de faza exercițiului subminează un subiect, e cazul s-o spunem, destul de fad prin el însuși, oferindu-i autorului o satisfacția unei editări, dar nu și proba că literatura sa ar merita vreun interes.

Lucian Chisu

*) Lucian Vasiliu — „Să alergăm împreună”, Editura „Junimea”, 1985.

CARTEA DE DEBUT

UNIVERS BĂNĂȚEAN

POVESTIRI DE LA MARGINEA CIMPII

POVESTIRI DE LA MARGINEA CIMPII

POVESTIRI DE LA MARGINEA CIMPII

POVESTIRI DE LA MARGINEA CIMPII

POVESTIRI DE LA MARGINEA CIMPII

Ceea ce este interesant la acest volum colectiv de proze scurte) deosebindu-l de celelalte cum am văzut în comentariul precedent, este că arcul „temei” comune — orizontul satului bănățean transcris prin grila copilariei și a memoriei scriitorilor — prieste autorilor lui, îndeosebi ultimilor doi, mai puțin dotați pentru dimensiunea oniric-simbolică a ordinii lucrurilor și mai apropiați de modalitățile realismului tradițional, deși monoton, fantastic de sorginte folclorică nu lipsește nici aici. De fapt, scrierile celor trei se completează cumva, iar universul acesta rural pe care fiecare îl abordează din unghi personal și cu mijloace proprii devine mai larg, nuanțîndu-se și reverberîndu-se ca o melodie cîntată în canon. Cel mai apropiat de condiția de cronicar al lîmii satului, surprinzînd pe viu în schile rapide, fără linii de prisos, tipologii, gesturi și situații specifice unui mod de existență al tînărului bănățean, este Florian Cocea. Realismul său frust, direct, aproape rudimentar, nuanțîndu-se în complicate planuri analitice secundare, evidențînd însă prin detalii de prim-plan complexitatea interioară a personajelor aflate

NATALIA STANCU: «Horia Lovinescu»

„DRAMĂ, dramă (cf. DEX) S. f. 1. Piesă de teatru cu caracter grav, în care se redă imaginea vieții reale în datele ei contradictorii, în conștientizarea și complexitatea, într-un amestec de elemente tragice și comice”. Stim, oare, îndeajuns de bine ce înseamnă „piesă de teatru”? Ceva care se reprezintă pe scenă? Ceva de citit în liniște, deservind, cu ochii minții, abscurii pe lăvanul camerei (mică pastişă după Călinescu). Ceva între acestea două? Cum? Caragiale (pentru a rămîne într-un spațiu familiar) știa, desigur, răspunsuri, dar, dintr-o pudoare inexplicabilă și, chiar, inparadonabilă, ne-a rămas dator cu ele, lăsîndu-ne, doar, „O scrisoare pierdută”. „Comu Leonida față cu reacțiunea”. „D-ale cavaliului”. „Napasta”. Ce vreau să spun? Vreau să subliniez dificultatea abordării monografice a operei unui dramaturg, mai cu seamă cînd el s-a exercitat intens ca om de teatru și cînd deservitărea de om de teatru — recentă, Natalia Stancu, critică dramatică cu vechi stăruie, își asumă bărbătește (decis, adică) această dificultate și ne oferă volumul *Horia Lovinescu* (Editura Dacia, 1985), prima monografie dedicată autorului *Citadelii sfărîmate*. Apariția cărții îmi dă prilejul (dincolo de salutivul cuvînt) să constat ofensiva istoriei literare, în timpul vieții autorilor sau curînd după moartea lor, cu rezultate calitativ variabile de la un subiect la altul, spre teritorii alăturate supuse întii judecării *Timpuilui*: Marin Preda, Nichita Stănescu, Mihai Beniuc, Geo Bogza, Eugen Barbu, D. R. Popescu, Marin Sorescu și, acum, Horia Lovinescu. Această tentativă de promovă consolidare a valorilor me se pare a fi un semn al maturității criticii literare de azi și o dovadă a permeabilității editorilor la propunerile actualității. Și din această cauză, întreprinderii Nataliei Stancu, înainte de a-i analiza substanța, îl datorăm respect.

Revenind la definiția de dicționar (era — nu-i așa? — timpul) citată la început, cred că Horia Lovinescu a vrut să scrie piese cu caracter grav, cu conflicte puternice și, uneori, chiar complexe, în care propensiunea către tragic

covîrise încercările în registru comic ale autorului. Puternicia conflictelor umbrește adesea („Lumina de la Ulmi”, „Ospeteli în fațul scrii”, „Citadela sfărîmată”, „Surorii Bogă”, „Febre”, „Al patrulea anotimp”), complexitatea lor („Si eu am fost în Arcadia”, „Moartea unui artist”, „Petru Rares”, „Negru și roșu”, „Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă”) în opera lui Horia Lovinescu evidențîndu-se dacă nu o confruntare, oricum o dispută între voința de acuratețe a mesajului și calitatea artistică a mijloacelor prin care acesta este transmis. În această chestiune, Natalia Stancu, referindu-se la perioada începuturilor, se exprimă (și bine face) transant dar neglijent (și rău face) stilistic: „Dincolo de numeroasele și pluri epice și tematice „Lumina de la Ulmi” este, în mare măsură, un exemplu timpuriu de metaliteratură — lucrare ce vrea să lumineze condițiile și creațiile și misiunea scriitorului, făcînd în fond un procedeu al esteticii care nu se conforma tiparului conceput înștat al realismului socialist, dramaturgul ridică aici o problemă și exprima o atitudine pe care o va respinge mai târziu printre primii. Primită ca un „răspuns firesc” al artistului la cerințele reflectării actualității, „Lumina de la Ulmi” era, după opinia mea, expresia spiritului conștient al unui om care se hotărîse „să se afirme”. Criticul sesizează aici un aspect important al genezei operei lui Horia Lovinescu: dramaturgul vrea să se afirme și e dispus să facă, decemdată, totul pentru aceasta. Atenția pe care Natalia Stancu o acordă unora dintre piesele subordonate acestui deziderat se justifică doar prin încercarea (reusită) de a descoperi cu orice pret aici, „în statu nascendi”, teme și modalități care vor deveni apoi coordonate esențiale ale teatrului lovinescian.

Urmărind atent evoluția dramaturgului (există, fără îndoială, o miscare ascendentă a gândirii dramatice lovinesciene, de la simplu — simplist uneori — la complex — doar stufos alături —) Natalia Stancu consideră „Citadela sfărîmată” drept „una dintre cele mai bune piese ale

Lección unei promoții

Urmare din pag. 1

Dumitriu-Snagov, tatăl său fiind prezent în sală ca elev de acum 49 de ani. Ca la orice clasă, chiar dacă ad-hoc constituția din efectivul de studenți de acum 40 de ani, președintele de drept, fiindcă era același de acum patru decenii, după cum proba cu conștientă tăcută la z. istoricilor de artă, profesorul și rectorul de pînă mai ieri al Institutului de arte plastice „Nicolae Grigorescu” din București, a făcut apelul, la care au răspuns, cu cuvinte definitive, toți cei aproape 100 de foști

elevi. Au urmat scurtele prelegeri-alocuțiuni de la catedră ale profesorilor amînții, fiecare din ele memorabilă prin învîntămîntele și emoțiile ei. Corolarul acestei întîlniri — scurtele cuvinte care, ca întotdeauna, pline de mîcș ale marelui nostru învățat Edgâr Papu: „Vremea reduce distanța dintre foștii profesori și elevi. De la această întîlnire avom de luat lecții cu toții”. Implicit elevii și profesorii de azi al Liceului „Nicolae Bălcescu”, după cum ne-a încredințat directorul lui, profesor Ion Giurgiu. Raportul în delință concordantă spirituală și participativă la întîlnire, nu mai are nici un cuvînt de adăugat. Ar fi de prisos.

dumitru stancu

Frumoasele de ele, vrăbiile

Frumoasele de ele, vrăbiile poposele la fereastră mea cu gîna anecdotă, frumoase vrăbiile abastre din timp sideral....
Frumoasele de ele, vrăbiile, lingă o tulpină de mesteacăn cîntă grădina sufletului lor ca o lumină spinzurată de auz, tăiată, brusc, de frica libertății, lăstate să zăcă în iarba aurie ca o povară a nemerniciei omenești.
Frumoasele de ele, vrăbiile, renăscute în cele mai ciudate forme omenești: cuvintele....
Frumoasele de ele, vrăbiile....

Ieri

Trupul meu s-a transformat ieri, într-un crin violet, Crinul ca un vis dansa, Prin încăperile lumii Cînta un menueț.
Sufletul, o, sufletul, Părăsise de mult acel chin. Trupul, doar trupul S-a transformat ieri într-un crin. Văzul, auzul, simțirea, au părăsit Planta frumoasă.
Sufletul, necunoscutul meu suflet Străbătea traiectoria aleasă. Stelele pulsau, În gazul stelar, ușurat, Bătea inima mea.
În gozul stelar, Ca o muzică a sferelor Numerele se intrupau în ea.

O, femeie...

O femeie Care o văzut lumea, Care știe ce este Dragostea, Libertatea, Viața, Nu poate fi ușor stăpînită.
O femeie Care n-a văzut lumea, Care știe, din strămoși A învîtat Dragostea, Libertatea, Viața și speranța Este și mai greu de stăpînit.
Ca luna plină Sufletul duios al acestei femei Se arată soarelui iubirii Și-n vecii vecilor Ea va fi bună mamă, Pline și inel diamant în mina bărbatului, În sufletul nepretutit, neperchea, Al soarelui bărbat.

Pierduți în Tracia

Pierduți în Tracia, Orfeu și Ovidiu; Libertate renăscută în cuvint, Cîntec peste veacuri sunind, Sufletul devine ether, acel sfînt Renăscut cum Apollo din propria-i energie. Pierdut în Tracia, soarele răsare Comunind anotimpurile.
O viață, o dragoste, o moarte Ne este clipa datoare.

Fără cuvinte

Fără cuvinte, viața este un zîmbet amar, Fără cuvinte osinul surd e moral, Vulpes este șchioapă, în orbire se-ngroapă, Fără cuvinte, cangurul aoleargă, Nebun, condorul zboară în ceruri, Eu, cînt un cîntec străbun.
Fără cuvinte, perfectul ni se arată, Geranzul simțirii tresaltă, Poemele se devară în plăcere, Frigul devine imperiul tăcerii, Dragostea, fără cuvinte, plutește în ceruri, Moartea-o simțim fără cuvinte, Înteleptă muțenie nu-i resemnare, Fără cuvinte se-ntrupează în adevăr și minciună
Acel sbucium de mare.

asta stăzi va ploua. Stiu sigur că va ploua. Așa s-a întâmplat în fiecare an de atunci. Și cînd m-am săturat de plouat. Se spune că atunci cînd plouă la o înmormintare, celui dispărut i-ar părea rău că a părăsit această lume. Dar cînd plouă la o naștere?

M-am născut în zodia racului, sub semnul lunii. Ar fi trebuit să fiu un visător, dar n-a fost așa. Nașterea mea a fost grea, o ezitare stupida de a mă înfășa vieții, crezînd, inconștient, că pot să o supun. Faptul că am supraviețuit îl datorez mai puțin hazardului și, mai ales, dorinței irepresibile a mamei mele de a exista. Dacă aș fi putut hotărî să nu apar pe lume, ar fi plecat împreună cu mine — dincolo. Nu pot să nu mă gîndesc la sufletul ei curat. Dar durerea purifică, e ca arderea. Viața pară mi-a ghicit orgoliul, ezitățile, egoismul, săbiu-cuștile și m-a atins de cite ori a avut ocazia.

Nu sunt un pesimist, dar asta nu înseamnă că aș fi naiv. Odată acceptînd partida cu viața am luat-o așa cum e. În fond, existența se compune din fapte și evenimente mărunte. Aproape nimic nu este extraordinar, ci doar o succesiune de întâmplări cărora noi le acordăm o importanță exagerată. Camus afirma că a hotărî dacă viața merită sau nu să fie trăită înseamnă a răspunde la problema esențială a filosofiei. Cred însă că odată expulzată din uterul matern, prin acel strigăt de triumf sau regret, cu care anunțăm lumii apariția noastră, nu mai avem dreptul să renunțăm. Iar pentru necesitățile noastre cotidiene, pentru dorințele mai mult sau mai puțin legitime, pentru capriciile care ne ispitesc la tot pasul, chiar numai pentru a trăi, pentru totul, am înțeles că nu există decît o singură șansă: să te batzi permanent cu viața, să o pîndesti, să o lovești, să o sfîșii, să nu dai nici o clipă de răgaz, să sârbătorești victoriile și să nu uiți înfrîngerile, să o domolești, să o înmoi, să o îmblînzești.

N-aș vrea să par un obstinat — nici nu sunt. Dealtfel cea mai mare oroare o am de fanatic. N-am urmărit niciodată alt de inversat un scop înțit să supun realitatea obiectivă. Dacă am avut o anume consecvență, aceea a fost față de mine însumi căci, în viață, am dat uneori aparent înapoi, dar acestea nu erau decît retrageri strategice pentru a-mi pregăti revanșa. Și prea adesea mi s-a întâmplat așa ca toate aceste coincidențe să nu fie decît simțiri. Cu alți oameni s-au mai aparut atât de nepregătiti și surprinși în fața complexității meu destin, ca în conflict cu el, să învîț să mă bucur de reveniri, întoarceri și resurrecții, să nu mă consider niciodată de deplin înfrînt și să nu-mi pierd speranța. Așa mi s-a întâmplat mie.

Mi-amintesc de copilărie ca și cum aș vorbi de un tărîm îndepărtat, țara unde nu te mai întorci niciodată. Totuși citeva frînturi se leagă. Cred că m-am născut prea matur și mi-am sfîșiat singur copilăria. Său, probabil, lipsit de curaj. Eu n-am construit niciodată castele de nisip pentru că n-aveam încredere în aceste superbe inutilități.

Am fost copilul marelui oraș, aici m-am născut și am crescut. Mic fiind, n-am găsit candoarea satului, n-am cules fructe necoapte din pomi, n-am auzit susurul izvoarelor cu ape limpezi, nu m-am strecurat toamna prin pădurile cu covorașe de frunze, n-am avut nostalgia asfințiturilor și a lămurii care troznește, iarna, în sobă. Am fost copilul asfaltului. O curte mică, pavată cu dale de beton printre care cu greu izbuteam să lasă citiva mușchi, uneori și o floare de piatră. În fond, o mică închisoare. Lumea de dincolo de ziduri mi se părea străină și ostilă. Eram îndeaproape supravegheat de mama care mă pîndea mereu, obsedant. Un castan, asta era singura mea bucurie, printre ale cărui ramuri înjghebasem un fel de cuib de unde puteam privi, independent, strada. De sus, simțindu-mă eliberat, îmi lărgisem micul meu univers. Pînă într-o zi cînd și această bucurie mi-a fost luată. Un vecin, nemulțumit de umbra castanului, l-a tăiat.

Mă simteam singur și trist. Cînd mergeam într-un parc sau dădeam de o colectivitate, fugeam speriat. Într-un fel, mama incurajă izolarea mea, dintr-un egoism matern, dorînd să se erizeze exclusiv în apărătoria și prietena mea. Nu reușeam însă să comunic și prea puțin, căci, dintr-o teamă maternă, îmi tăia toate elanurile. Veghea neîntrerupt să nu fac nimic din ceea ce constituie poznele copilăriei. Mă supraveghea atît de intens, încît n-aveam cum și cînd să gresesc. Cînd stăteam în casă era o adevărată teroare. Nu aveam decît să mă ascund în cameră, mare e adevărul, și o bucatărioară. Tatăl meu, după ce venea de la servici și lua masa, se așeza la un birou și începea să lucreze. Evident că nu știam ce scrie, dar intuiau că face o treabă importantă. Aș fi vrut să particip și eu, să mă simt util. Nu mă băga nimeni în seamă. Deși eram compensat cu jucării, avuseseră grijă părinții să-mi cumpere o mulțime, acestea mă pîndesteau. Nu descopeream plăcerea unei jucării pentru că n-o doream, nu trebuia să fac nici un efort să-o obțin și nu-mi crea nici o satisfacție. De aceea, le abandonam aproape imediat ce le primeam, fiind atît de biazat, încît nici măcar nu le stricam.

Părinții mei păreau foarte preocupați și obsesiți în perioada aceea. Erau niște vremuri turburi din care eu nu înțelegeam nimic. Radioul fusese vindut, în casă la noi nu prea venea nimeni. Părinții discutau în șoaptă, pe ascuns, ferindu-se de mine. Lucrul acesta mă indisponea cumplit. Aveam impresia că mi se ascunde ceva, că sunt îndepărtat, că nu mi se acordă încredere. Probabil că treceau prin mari greutăți. Mama n-a fost în stare să-mi cînte vreodată sau să-mi spună povestii. Devenisem rezervat, îmi plerusem curiozitatea. Cînd mă vedeam, îmi plerusem curiozitatea. Cînd mă vedeam, îmi plerusem curiozitatea. Cînd mă vedeam, îmi plerusem curiozitatea.

Pe la cinci ani, s-a produs o schimbare. Al mei aveau dificultăți materiale, mama a fost nevoită să-și ia servici. Au hotărît să mă dea la grădiniță. Au început să mă încinte, mai ales mama:

— Ai să mergi la grădiniță, acolo e un loc frumos... Sunt mulți copii, vei învăța jocuri și

Puntea de ruză

iulian costandache

poezii, niște jocuri minunate pe care eu le-am uitat... Si nu te vei mai plietii! O să-ți placă... Ascultam înfiorat cuvintele ei. Se desțepa în mine o oarecare curiozitate amestecată cu teamă.

— Ai să vii și tu, mamă? — Am să vin! Îmi promitea ea. Dar n-am să stau toată ziua cu tine. Mai vin, mai plec... Cu timpul ai să te obișnuiești... De asta aveam cea mai mare spaimă, că nu va fi și mama cu mine. Totuși așteptam emoționat.

Curînd, evenimentul s-a produs. Într-o dimineață mohoită a tras în fața casei o mașină neagră cu aspect de dubă. Înăuntru mai erau cîțiva copii care moțaiu, o educatoare și soferul. Nu știu de ce toată imaginea aceea îmi apărea sinistru, înfricoșătoare, de parcă pasagerii fuseseră narcotizați pentru a fi duși pe un drum al pierzaniei. M-am agățat cu toată forța de mina mamei:

— Nu plec singur, mamă!... Să nu mă lasi! Ea a încercat să mă convingă, mîngîindu-mă blînd pe creștet:

— Nu va fi rău, Victor, al să vezi! Iar acum tu ești mare, nu trebuie să te mai temi... — Nu mă lăsa singur, mamă! Să nu mă lasi! În zadar toate argumentele și promisiunile de pe lume, eu nu puteam fi convins. A fost necesar să urce și mama cu mine. Am mai cules cîțiva copii și am ajuns la grădiniță. Era o

ștergă de pe listă, și a plecat. Nu puteam crede că mama m-a părăsit, am rămas pironit acolo ore întregi, așteptînd în zadar. A venit o educatoare să mă trimeată la joacă:

— Hai mai, copile, du-te și tu printre ceilalți!

— Nu plec! am tipat, smucindu-mă. Să vină mama! — Lasă-l, dragă! a intervenit alta. Așa sunt eu la început...

Si m-au lăsat. Cellalți copii se jucau pe lingă mine, ignorîndu-mă complet. Rămăsesem singur, abandonat și făceam eforturi desperante să nu plîng. Pe la zece s-a adus micul dejun. Am refuzat să mînc. Nu s-a mai preocupat nimeni de mine. Stăteam pironit în colțul meu ca un pedepsit. Pe la 11, s-a făcut soare și ne-au scos în curte. Am ieșit și eu, căci amortisem. O fetiță a venit la mine să mă invite la un joc. Aveam impresia că toată lumea mi-e ostilă. Am tras-o de coadă și a fugit plîngînd. Mă purtam ca un sălbatic. Plîmbindu-mă prin curte, am observat poarta. Era larg deschisă și n-o păzea nimeni. M-am uitat în stînga și în dreapta și am ieșit.

Am luat-o pe străzi cu gîndul să ajung acasă, dar casa mea era departe. Totuși mă simțeam mai bine. O senzație eliberatoare, de încredere, purse stăpînire pe mine. Nu-mi era teamă. Mergeam pe străzi ca un om mare și nimeni nu se mira. Apoi descopeream noul, neprevăzutul,

Tablouri de Dragoș Morărescu

treacători, mașini, vitrine și asta era încîntător. Am ajuns într-o piață și mi-am amintit că mi-era foame. Un tărîm mi-a dăruit un măr, iar gîndul lui mi-a sporit încrederea.

Pînă la urmă, tot învîrtindu-mă pe străzi, am obosit. Nu găseam nici un indiciu, nici un reper care să mă apropie de casa mea. Am întreat o femeie, iar ea m-a privit cu luare-aminte și am fugit. Acum nu mai găseam nici drumul spre grădiniță. N-am intrat în panică. M-am întors în piață, și de-acolo, încet, încet am reconstituit calea de întoarcere. La înapoie a fost mult mai greu. Eram extenuat și lîhnit de foame, două senzații pe care nu le mai încercasem pînă atunci. De-abia pe la trei am apărut pe poarta grădiniței. A fost o surpriză. Bineînțeles că se observase absența. Se dăduse alarma, fuseseam cîștat prin curte. Înăuntru, pe străzile din jur, fuseseră anunțati părinții, sectoristul, toți erau îngrijorați și nervoși.

— Unde-ai fost, nenorocit? a urlat o educatoare la mine. Vrei să ne bași pe tine în puscărie?

S-a repetat la urechea mea să-mi o smulgă. Nu mai surferisem niciodată un astfel de tratament. Reacția mea a fost promptă. Am mugeat-o de mină pînă la singe.

— Bestie de copil! a șuierat ea. Las' că te aranjez eu...

A plecat, întorcîndu-se cu un rețeteu. Atunci, a apărut ca din pîmînt mama. Era albă ca varul. A înțeles dintr-o clipă ceea ce se întimplă. Educatoarea pusese bățul la spate, fluturînd mina mușcată. Mama n-a zis nimic. M-a luat de mină și am plecat. N-am mai dat niciodată pe la grădiniță, experiența fusese un eșec.

Părinții iar s-au sfătuit în taină. Se pare că mama nu mai putea renunța la servici. Pînă la urmă s-a găsit o soluție salvatoare: s'a stau la bunica.

Bunica Victoria, mama tatălui meu, era altfel decît mama. Pe vremea aceea avea vîrste de 65 de ani, dar eu nu știam să apreciez vîrstele. Ti-

— Astăzi al să stai în casă, Victor, să nu te îmbolnăvești mai rău!...

As, mie numai de stat în casă nu-mi ardea. Copiii făceau ultimul buclău de zăpăcă amestecată cu noroi, soarele lucea cu dinți, era arțier și freazăt afară, încît n-am mai rezistat. Am boțit plapuma, am pus căciula pe pernă, m-am îmbrăcat în grabă și am sărit pe vremea. În curte, se jucau Viorel și Lucia.

— Să fugim repede! I le-am spus. Bunica vrea să mă țină în casă...

Ne-am strecurat conspirativ pe poartă și am fesiț în stradă. Locul trecea un țigan cu o căruță de chei, strîgînd cit îl ținea gura: „La chei! la chei!” Apariția aceea a fost o revelație. Îmi plăcea să mă joc printre bucățele de metal, unele ruginite și reci, altele lucitoare, să caut, să scormonesc. Am găsit o frumoasă cheie de alamă și cum bunica îmi cosese la buzunar o hirtie de trei lei am desfăcut-o și i-am întins-o.

— Nene, dar de unde al mata atîtea chei? — De la groapă... răspunsu ei și mulțumit de afacere își ștergea hirtia pe barbă.

— Și e departe groapa asta? — Păi nu e cine știe ce departe... O țil pe stradă aia mare drept, drept și ajungi... Formidabil, groapa! Mi auziseam de ea ca despre un tînut îndepărtat, fabulos, plin de miracole, interzis nouă copiilor, un fel de El Dorado. Ideea mi-a încolțit imediat.

— Să merg și noi! I le-am zis celorlalți doi copii.

— E prea departe... s-a codit Viorel. Lucia rămăsese gînditoare.

— Haide numai noi doi, Lucia! Ei e un am adus argumentul suprem: îl luăm și pe Leu ca să nu ne răticim.

Leu era un cîine vagabond care se prîpășise pe stradă. Deși era de talie mare, era nevroșimil de bieș. Suportă cu stoicism toate jocurile și rătățiile norfiam, peisajul își schimbă aspectul, noriul creștea neconștient, casele deveneau din ce în ce mai sărăcioase, unele nu aveau nici canalizare, se aruncau lăturile în stradă, ieșeau de prin curți rîște și găini, am văzut și un sobolan, dar pentru noi era un altul mai interesant. Pui de țigani îmbrăcați sumari se uitau chiorși la noi, sporindu-ne palpitarea.

În sfîrșit, am găsit-o. Un teren viran în mijlocul cărui se căsca o groapă plină de gunoarie, iar pe margini molvite, după cum lăsașera

neam la ea, așa cum între copii și bătrîni se stabilesc întotdeauna afecțiuni. Bunica nu era tandră și lingșitoare ca mama, avea o anume indiferență sau mai curînd o discretie, părea că se preocupă mai puțin de mine, nu mă supraveghea și nu mă cerceta, ceea ce se traducea printr-o mai mare libertate. Era o femeie răbdătoare și blîndă, nu-mi aplica nici un fel de corecții, dar numai din privirea ei abilitată înțelegeam că am greșit și nu vroiam să-i fac vreun rău. Asta la început, pînă m-am obișnuiț. Oricum, de aici mi-am regășit copilăria.

Bunica și-a dat seama că nu mai trebuie să fugă singur. Locuia într-o casă veche la marginea orașului în care se stabilisera mai multe familii. Unul dintre vecinii avea doi copii, Lucica și Viorel, cam de-o vîrstă cu mine. Fata era mai mare. Erau din părinți modesti, dar la vîrsta aceea nu se fac diferențieri între copii. Cu ei m-am acomodat imediat, de la ei am învățat multe și bune și rele. În primul rînd am învățat să caut, să scotoceșc, să cercetez, să descopăr să întreb și să aflu, dar am învățat și să mint, să ascund și vorbe urite.

La bunica în casă se putea face orice fără restricții — băteam cîine în pereți, ne băgam pe sub pat și tăiam șfiorle dintre arcuri, ne băteam cu pernele, zgîriam mobilele, demontam aparatul de radio, băzăm săpăm în pînțoși și cremă de ghețe în buzunare, dărimăm, stricăm, murdăream și țipam. Mă simteam liber și ușor. Bunica intra din cînd în cînd, mătura cu privirea dezasturată fără să zică o vorbă, noi ne compuneam niște expresii inocente, apoi o luam de la început. Bunica nu făcea nici o apreciere și nici un reproș dar, după prînz, cînd plecau cellalți copii, se străduia să repare tot, și avea o privire atît de tristă cînd ceva nu mai putea fi refăcut, încît am înțeles că nu e bine ce fac și i-am oprit și pe cellalți copii.

Totuși erau unele lucruri pe care le realizam mai greu. Părinții mă luau după-amiaza acasă, aducîndu-mă dimineața următoare. Într-o zi, fiind cu ai mei, nu știu ce nu mi-a convenit și am trîntit o injură mare a nu rămas stupefăit.

— Victor, ce-ai zis?... s-a răgăbitenit mama. — Ce-am zis, mamă? am întreatub eu candid. — De la Viorel...

Mama a vrut să continue, dar tata, mai lucid, a oprit-o. Nu era bine să se dea prea mare importanță acestui fapt. Mai țirzu mi-au explicat că nu-i frumos să foloseșc astfel de expresii, că numai oamenii mari le spun, dar nu țirzu numai cel care... așa și ce dincolo. Simțeam eu că nu era bine ce făcusem, dar nu eram pe deplin lămurit, adică de ce numai oamenilor mari au dreptul și eu nu? Si eu vroiam să fiu mare. Totuși acum învățasem să mă ascund, nu mai pronunțam față de părinți, ci doar față de alți copii ca să par mai important. Încet, încet, începeam să mă lămuresc să mă formeș, să adun binele de rău, să mă înarmez.

Prin primăvară am trăit o întîmplare care avea să-mi rupă în două copilăria. Era pe la mijloc de martie, zăpezile încă nu se topiseră, iar eu eram puțin răcit. În casa ce privea pe grădina exagerată, bunica nu era departe de părinți.

— Astăzi al să stai în casă, Victor, să nu te îmbolnăvești mai rău!...

As, mie numai de stat în casă nu-mi ardea. Copiii făceau ultimul buclău de zăpăcă amestecată cu noroi, soarele lucea cu dinți, era arțier și freazăt afară, încît n-am mai rezistat. Am boțit plapuma, am pus căciula pe pernă, m-am îmbrăcat în grabă și am sărit pe vremea. În curte, se jucau Viorel și Lucia.

— Să fugim repede! I le-am spus. Bunica vrea să mă țină în casă...

Ne-am strecurat conspirativ pe poartă și am fesiț în stradă. Locul trecea un țigan cu o căruță de chei, strîgînd cit îl ținea gura: „La chei! la chei!” Apariția aceea a fost o revelație. Îmi plăcea să mă joc printre bucățele de metal, unele ruginite și reci, altele lucitoare, să caut, să scormonesc. Am găsit o frumoasă cheie de alamă și cum bunica îmi cosese la buzunar o hirtie de trei lei am desfăcut-o și i-am întins-o.

— Nene, dar de unde al mata atîtea chei? — De la groapă... răspunsu ei și mulțumit de afacere își ștergea hirtia pe barbă.

— Și e departe groapa asta? — Păi nu e cine știe ce departe... O țil pe stradă aia mare drept, drept și ajungi... Formidabil, groapa! Mi auziseam de ea ca despre un tînut îndepărtat, fabulos, plin de miracole, interzis nouă copiilor, un fel de El Dorado. Ideea mi-a încolțit imediat.

— Să merg și noi! I le-am zis celorlalți doi copii.

— E prea departe... s-a codit Viorel. Lucia rămăsese gînditoare.

— Haide numai noi doi, Lucia! Ei e un am adus argumentul suprem: îl luăm și pe Leu ca să nu ne răticim.

Leu era un cîine vagabond care se prîpășise pe stradă. Deși era de talie mare, era nevroșimil de bieș. Suportă cu stoicism toate jocurile și rătățiile norfiam, peisajul își schimbă aspectul, noriul creștea neconștient, casele deveneau din ce în ce mai sărăcioase, unele nu aveau nici canalizare, se aruncau lăturile în stradă, ieșeau de prin curți rîște și găini, am văzut și un sobolan, dar pentru noi era un altul mai interesant. Pui de țigani îmbrăcați sumari se uitau chiorși la noi, sporindu-ne palpitarea.

În sfîrșit, am găsit-o. Un teren viran în mijlocul cărui se căsca o groapă plină de gunoarie, iar pe margini molvite, după cum lăsașera

Continuare în pag. a 6-a

teatru

1. Cînd Brecht s-a hotărît să adapteze pentru scena germană piesa scriitorului englez John Gay, „The Beggar's Opera” (Opera Căștorilor, din 1729), preciza că „Opera de trei parale” prezintă ceea ce spectatorul dorește să vadă din viață pe scenă. Dar cum el vede și ceea ce îi displace, dorințele lui nu sînt doar reprezentate, ci și criticate. În felul acesta, dramaturgul supune judecătii publice lumea interlopă a Londrei, ca mod de viață al societății capitaliste, implicînd o concepție nouă asupra decorurilor, muzicii, efectelor de lumină și, nu în ultimul rînd, asupra jocului actorilor.

Îndrăzneala abordării de către profesorii Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică a unei opere muzicale, de importanță majoră prin problematica ei și prin gradul de dificultate, cu studenții unei clase de actorie — adiați în pragul desprinderii de scenă-scoală și înaintea zborului, către scena profesională — înseamnă, nu doar asumarea unei responsabilități de ordin didactic-civico-artistic, înseamnă seriozitate profesională, înseamnă capacitate de cunoaștere și aprofundare și mai înseamnă ceva, despre care ar merita să se vorbească mai des: generozitatea omului de cultură, care nu pridițește să împărtășească celor pe care-i călăuzește, e-

atit cit atenția spectatorului și nu părăsește. Muzica, sustine Brecht, „constituie cel mai important aport la temă”, dar nu din punctul de vedere al defectării prin melodicitate, ci pentru faptul că mijloacele înțelegerea ideilor piesei, integrînd spectatorul unei puzzlei, unei atitudinii. În acest sens, feul în care tinerii actori se acomodează partiturii lui Kurt Weill se datorează pregătirii muzicale și acompaniamentului Sorinei Creangă. Accentele muzicale, lenințarea sau dinamizarea fiecărui moment narativ sau explicativ, în parte, depinde de acest acompaniament, care asigură și imprimă ritmul spectacolului, sufletul scenei cit și al sălii. Dar, ca ritmul să nu fie în sine, el trebuie să fie dezvoltat interior de o interpretare vocală corespunzătoare, greu de cerut unor actori ne deprinși să-și cultive glasul pe muzică. Desigur, pregătirea vocală cu Constantin Găbor nu l-a adus pe acești tineri la desăvîrșire, dar l-a ajutat să se descurce onorabil, într-un domeniu, considerat multă vreme pentru actori colaterali, pentru care alții studiază azi de zile. Mai puțin arajoși în exprimarea baladelor proprii, dar mai siguri de posibilitățile vocale în duete și în comentariile colective, studenții I.A.T.C. doresc să poată juca, dansa și cînta, fără să facă răbuș societății artistice, învingînd prejudecățile și rezistența fizică a „tînărului” lor antrenament.

Expresia corporală la care au ajuns, dezvoltîndu-se pe mîșcă pe scenă — se datorează răbdării și trudei altor doi dascăli nu mai puțin importanți pentru desăvîrșirea meseriei de actor, Amelia Kreutzer și Valentin Dumitriu. (va urma).

film

Al patrulea gard, lingă debarcader

Filmul cu și despre adolescenții și-a cucerit în ultimii ani o familie spiri-tuală bine conturată, ce nu-și propune neapărat să rezolve didactice problemele majore ale vîrstei protagoniștilor, utilizînd, mai mult, drept forță moderatoare, exemplul.

Talentați și sensibilul prozator Nicolae Cristache, al cărui debut în scenariul de film îl salutăm cu dol amîni în urmă, a înțeles că rubrică, utilizînd o felie de viață, din existența unor adolescenți, fără a o subinia cu rețete moralizatoare sau rigori tezeiste. Dimpotrivă, subiectul oferit Cristianei Nicolae (regia) respîră autenticitate, delicatețe și inteligență îndepărtînd în egală măsură teoretizările sterile din evocarea pasionantei cutăfiri a valorilor proprii vîrstei bacalaureatului.

Forța de seduție a unui posibil love story este ușor îndepărtată în favoarea ideilor care marchează mai puternic personalitățile celor doi băieți, Mi-tică și Mișu, în fața perechii feminine Cornelia — Bibi.

De altfel, pleoarea rămîne convingătoare la nivelul formării personalității adolescențino, a căutării valorilor de Frumos, Bine, Cîinste etc. Primatul acestora nu este însă accentuat într-un context lipsit de simpatii, și dimpotrivă într-un ritm alert, spiri-tual cu trimiteri la cotidianul trăit,

lică) și Bogdan Uritescu (Mișu) confirmă dincolo de firescul, farmecul și spontaneitatea anilor, prezențe cinematografice bine conturate în susținerea unor partituri complexe, vibrante.

Unul dintre cei mai buni operatori de film, Florin Paraschiv, scrie, cu camera, tablourile calde ale adolescenției, în imagini atașante, fără virtuți spectaculoase, dar cu autentice esențe lirice. Autorul universului plastic al peliculei, arh. Marcel Bogos, conferă nota de adevăr a traiectoriilor pe care evoluează protagoniștii, refuzînd în egală măsură frumusețea aranjată a interiorului și stridența unor mode juvenile în favoarea armoniei funcționale și autenticiții.

În concluzie, filmul Cristianei Nicolae, scriș de Nicolae Cristache, se înscrie printre tentativele reușite mai des în ultima vreme de către cineastii noștri de a-și apropia universul adolescențin prin componente ale conformate realității contemporane, nota de actualitate fiind cu prisosință acoperită de lipsa de prejudecăți cu care sînt abordate problemele „mari și mici” ale tinerilor de azi, ale matvurilor de mine.

Fără a melodramatiza, Cristiana Nicolae oferă adolescenților o ordîndă cu felii de viață ușor recunoscutibile, cu permanente ale moralei într-un sub-text deloc didactic, exprimat cu sensibilitate, dar și cu o fermitate angajantă.

Concluziile epice Iașă o poartă deschisă unei posibile urmări. Fostea Cornelia și în Mișu încă poartă conștința într-o viitoare peliculă. De ce nu?

film

Al patrulea gard, lingă debarcader

Filmul cu și despre adolescenții și-a cucerit în ultimii ani o familie spiri-tuală bine conturată, ce nu-și propune neapărat să rezolve didactice problemele majore ale vîrstei protagoniștilor, utilizînd, mai mult, drept forță moderatoare, exemplul.

Talentați și sensibilul prozator Nicolae Cristache, al cărui debut în scenariul de film îl salutăm cu dol amîni în urmă, a înțeles că rubrică, utilizînd o felie de viață, din existența unor adolescenți, fără a o subinia cu rețete moralizatoare sau rigori tezeiste. Dimpotrivă, subiectul oferit Cristianei Nicolae (regia) respîră autenticitate, delicatețe și inteligență îndepărtînd în egală măsură teoretizările sterile din evocarea pasionantei cutăfiri a valorilor proprii vîrstei bacalaureatului.

Forța de seduție a unui posibil love story este ușor îndepărtată în favoarea ideilor care marchează mai puternic personalitățile celor doi băieți, Mi-tică și Mișu, în fața perechii feminine Cornelia — Bibi.

dinu flămând

Ploaie la Copenhaga

Prietenoasa mică sirenă din Copenhaga clocește o piatră verde în apele golfului. Poți încerca s-o inviți la plimbare pe bara bicicletelor.

Insă morocoșoasele nave din port sînt atît de masive încît scufundîndu-le în cuvinte se revarsă frazele peste margini.

O tristețe nordică printre oameni atît de corecți și de omește străini se agață de haine pe cînd pătrunzi în cel dintîi magazin să cumperi lampa lui Diogene.

Și tot pe neașteptate începe să plouă într-un dialect danez al furtunii.

În spatele ecranului

Primăvara sfîșiată de mieunatul pisicilor, chemările lor înhată cîteva replici lirice de la cinematograful în aer liber. Proaspețea caricatură în codul genetic.

Privești întîlnirea : Tristan și Isolda depînind pe ecran mosorul unei legende pe care întregul cartier, plictisit, o fluieră în așteptarea unor scene mai demne de batrachomachia milenului doi.

„Speranța mea rămin cei doi adolescenți strecurați prin gard în spatele ecranului”.

Alte umbre

Buzele mele ating în gura ta niște dinți de căpîrî, soare cu gust de iarbă și de măcrișuri. Atunci cînd vinul din paharul înclinat nu se varsă e semn că mînușa de căldură a minii tale-l culege. In vreme ce alții găsesc căutînd, tu găsești găsînd o fisură în fibra timpului unde să ne ascundem. Abia plecată de lingă mine sosești cu migrația pietrelor cînd le rostogolesc norii pe podișuri. Firește, ar fi mai bine să mă închizi în pianul tău îmbălsămat în bemoli de singurătate

apoi, „Quand vous serez bien vieille, au soir, à la chandelle” scormonind prin jărăteac să mă culegi tot întreg ; ce bine ar fi, o, Hecate ! De guler îl scoți pe adolescentul din mine (vreau să spun statuia postumă) și îl trimiți prin cartier să culegă clupercile dură ploaie. Poate ai planuri ascunse și speranța că însul rămîne blocat în ascensor cel puțin un deceniu. Să vezi încurcătura : cînd nu vei mai ști în trecutul de mine, în ce loc și cu cine împarți fructul vocii tale la alte umbre...

Madrigal în anul cometei

Din ochiul meu țîșnește spre tine ideea mea posesivă - cangur din marsupiu de cangur din marsupiu de cangur

și el din marsupiu încă fumegînd al creierului meu de reptilă, cîndva ghearele ce încep să inumgurească la măruntul de Nimeni te vor înfăcea de pe celălalt tărîm.

În visul meu păsesc cu dinții pe pielea ta și, rămasă goală, te înveșmînt în nerăbdarea cu care

dezvelindu-te te acopăr ; și nu te miri că noaptea mai duc în buzunare de ceață firimituri dintr-o piine ronțaită încă înainte de a mă naște.

Să nu te sperii cînd își va izbi cometa în ferestrele coada de pește. Presupune că sîntem.

Valentina Boștină : „Răpirea Europei”

petre ivancu

Lumina ca un cîntec

Ne străjuie de-a pururi o lumină, Trăgînd eternitatea peste țară, Planeta marilor furtuni, Cu plugul păcii ca o ară.

Curge lumina ca un cîntec curat, Pe mugurii zilei cu floarea senină, Este partidul steaua tutelată, A zborului nostru cu ordine deplină.

Cum mugurii

În fiecare crin un clopot sună, Un orologiu de petale vesnic bate, Și de pe ținute istoriei adună, Roua de miere pentru înalta cetate.

Se-aud cuvintele străluminînd, Aceste vesnice hotare, O zi de mai ne-a luminat destinul, Cum mugurii s-au preschimbât în floare.

Scară alunecînd

urcam pe-o scară în neștire, trupul tău în flăcări ardea, vînturi ciudate mă loveau peste viață și scara aluneca, aluneca.

pină la tine mai era o idee, în urmă universul îngheța, mă cătăram cu ghearele și dinții, și scara aluneca, aluneca.

toamna bătea în clopote de brumă, gheara ei pe cer tremura, mă cătăram cu sufletul pe buze, și scara aluneca, aluneca.

bezna hohotea peste veacuri, doar trupul tău mă ilumina, jumătate lacrimă - jumătate scrum, și scara aluneca, aluneca.

Flacăra flămîndă

copacii grei de moartea ta, încet se vor prelăce-n scrum, lumina va muri și ea, căci este capătul de drum.

doar vîntul rece care bate, din lacra lumii către tine, va pune doliu la cetate, și pe zăpezile virgine.

apoi o flăcăra flămîndă, va cobori peste uitare, va crește-n aerul de gheață, peste pămînt și peste mare.

și noi cu sufletul în zale, mușcînd cu sete din cuvînt, vom trece doamnă luciul morții, și ne vom naște din pămînt.

Recviem

peste burg viscoleau scrisori de departe, miresme polare inflorau în copii, printul căuta cetatea de fum, și singele său ardea întrebări înalte și vîl.

trecea lunecos pe poduri divine, doar umbra l-a ucis într-o noapte sticloasă, viscolec mereu scrisori peste burg, ca o turmă de miei rînită de muguri.

Fotografie XII

doau scrisori la post restant, oțita doar mai putem fi, sufletul meu, pasăre oarbă, te va găsi țărîna într-o zi.

o, vraja ta de nealins, va arde pustiul care ne desparte, să strigă abosil - am invins ! apoi să trec dincolo de moarte.

Lacrima ta

nu mai este viață, nu mai este moarte, lacrima ta fumează pe chip, umbrele noastre ard pe nisip, pulberea uitării care ne desparte.

marea hohotește sub meduze, pletele toamnei ce-aud încărîntînd, au înghețat cuvintele pe buze, sîntem, iubito, două stafii plîngînd.

Hei!

...frunze desprindeți-vă, cădeți mai încet, în spatele aisbergului crește discret mimosa-pudica inima de poet.

Umbre

Stăm nemicați ca plopii demni, troieniți sub vremi cu ape ferecate în vămile de lemn... De-ți va fi umbra rece părerea că te temi din milă să nu chemi !

Gong tîrziu

Călăream rostogol printre sorii din Calea Lactee albul meu îl zdrobea Orion

în mășele cînd cometa ta m-a atîns într-o zi flăcăru m-am făcut strălucînd între stele... Galopînd furtunos am pornit de acolo de sus să vestesc ceasul aprinderii mele !

De sub văl străveziu gong de bronz ai bătut prea tîrziu !

Timpul trecut

Cînd o vîrstă dădea în amurg s-a furișat lingă mine unul din timpii ce curg : - Suflet durat, ce-al făcut ? - Fără să știu am trecut, am trecut.

victor munteanu

deschiderea ochilor

fecioara ascunde cu palmele țîpătul frunzelor moarte dezleagă numele frunzelor și le aslințește pe străzi octombrie a înfrînt înălțimea în arbori și friguroasă-i lumina ce sfîșie cerul iată drumul coboară în păsări prin piața vîntul scupă în suflet ultimii simburii

soinule spinule iarbă greșită zarea vesnic există doar prin ceea ce nu-i

la sud de tine însuți

te vor împinge din istoria acestui țînt în apa tulbură ca o privire murdără fiindcă niciodată nu vei găsi denumirea exactă a liniștii

luna îți va coace urmele pe nisipul incins și fața ta va fi o singurătate fără părinți aceasta este vei spune și ea nu va fi în memoria ta va absenta înverșunat cineva pină luna cu ochiul deschis filozofic îți va arde prezența amară

iscălituri de noiembrie

într-o zi nu voi mai găsi poteca spre casă vîntul va da foc pașilor singuri o șoaptă va zgîria viitorul copiilor cu obrazul decupat din fîntină imi voi lungea umbra amară într-o zi cînd n-o să mai fiu nicăieri mai puternic decît timpul voi fi neștiind despre arbori neștiind despre păsări în sfîrșit voi intrece singurătatea celor ce știu

valeria deleanu

Lărgind viața

Copacul leagă rod, trecîndu-și, peste moarte, sămînța, alit de blînda e îngăduința timpului...

Încerc să te adaog, să exiști pe țărîmul auriu al cunoașterii. Tu, nu te speria, Tu naște-te să bucuri rădăcina !

* *

Doi ochi de copil, norocoși, adînci ca niște ere... Mii de muguri explodează. Nu se aude decît murmurul primăverii.

Ilustrația la volumul M. Eminescu : „Poezii” de Mihai Takacs

* *

La lumina tandră a caisului copilul se joacă... ridicînd spre sărut pămîntul, Ramul știe, cel mai bine, de ce vîntul îmbracă-n alb minunea acestui gest.

* *

Tu naște-te, viața nu se ascunde, cheamă-ți fluturii și păsările, aripi albe, peste ferocitatea unei umbre.

* *

Tu naște-te, pămîntul deschide guri strigînd, din patru zări, povăța.

* *

Tu naște-te, ce puternic e omul, cu prunc în brațe lărgînd mereu viața !

plastică

p

Un teritoriu recuperat

Prin ultima sa expoziție Sabin Stefanu revine la spiritualitatea locurilor sale de bastină, la Mărginea Sibului, unde iocana pestică, timp de cîteva veacuri bune, s-a tinut într-o cinste recunoscută. Firmele, el nu se întoarce la acest orizont al artelor țărănești ca un exeret, dopat cu prejudecăți și dogme estetice, ci ca un artist, ca un om care nu gîndește în afara acțiunii decît spre a se confrunta cu sine, și restul presupune o motivație, o investigație tenace întru înțuirea secretelor unei tehnici de funcție, precum și o bătaie în viitor. Nu este simplu să regăsești o cărare pierdută și să o scoți la un liman năzuit, sfîdînd chiar neșansa unei posibile indiferențe a gustului public. Implicit, recunoaștem în întreprinderea angajată de Sabin Stefanu o aventură. Și avem în vedere înțelesul fundamental al cuvîntului : act de temeritate premeditat, scos de sub tirania hazardului.

Ansamblul lucrărilor expuse în galeria municipală cuprinde și pictură și grafică, spre a sugera disponibilități diferite, dar și o uni-

tate conceptuală în diversitatea preocupărilor. Pictura pe sticlă predomină, în virtutea opțiunii la care ne-am referit, dar nu ca o secțiune compactă, ci ca un orizont cu multiple stratificări, cu mesajul pulverizat în nuanțe distincte și recompus în final într-o metafizică personală, accentuat lirică, uneori marmorată cu

accente de o incitantă straniețe. În condițiile unei tehnici ireproșabile, desecrăată prin efort propriu, Sabin Stefanu reconstituie, într-o calligrafie numai aparent vetustă, mituri ale vieții cotidiene de zi cu zi. Credința că prin reverie putem evada din banal este un astfel de mit. De asemenea, de un statut similar se bucură și convingerea că putem înțelege mai mult prin alegorie. La urma urmelor, artistul ne propune să visăm colorat, în imagini cu o putere de iradiere caleidoscopică, și din demersul său nu reținem doar o sugestie, ci și materia ca atare a unor vise posibile.

Este ciudată această putere de persuasiune a unui mod de expresie considerat de unii enufizat, clasașabil în istoria artelor și nicidecum în actualitatea lor imediată. Fiind cert că Sabin Stefanu a investit în întreprinderea sa nu doar temeritate, ci și luciditate clarvăzătoare. Nici o ezitare nu-i tulbură compozițiile și e limpede că le-a scos în lume abia atunci cînd le-a simțit și s-a simțit în siguranță de sine, dezinvolt și stăpîn pe teritoriul recuperat din uitare. Și e de văzut aici un semn de seriozitate, o știință a mobilizării și organizării resurselor, absentă în atîtea și atîtea expoziții improvizate.

Dacă a parlat cu sine, Sabin Stefanu a cîștigat și în beneficiul admiratorilor săi.

Mihai Pelin

muzică

m

Puritatea cîntecului românesc

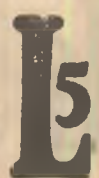
Recent am ascultat concertul extraordinar al Corului de copii al Radioteleviziunii, sub conducerea Eugeniei Văcărescu Neula. După cum scria muzicologul Mihaela Arion Dobos, în prefața programului de sală al manifestării, „a vorbi despre Corul de copii al Radioteleviziunii Române înseamnă a puncta momentele importante din existența acestei formații, al cărei act de naștere a fost semnat cu 40 de ani în urmă... Cu alte cuvînte, au trecut patru decenii de cînd acest colectiv minunat, format în anul României contemporane, ne încintă, oferîndu-ne programe atrăgătoare, începînd cu înflăcărute cîntece de masă și terminînd cu ample madrigaluri, poeme și cantate, aparținînd compozitorilor români și universali. Nu se poate să nu reliefaș meritele dirijorilor care au contribuit la izbînzile „voicilor albe” și-n acest context ne referim la rețenții Ion Vanica, Elena Viciță și-n egală măsură, la Theodor Cartis, Nicolae Vicleanu și Eugenia Văcărescu Neula. În ultimul deceniu, Eugenia Văcărescu Neula a contribuit sustinut la valorificarea micilor muzicieni, evidențînd un apreciazabil tact pedagogic și o tehnică stăpînită cu fermitate, iar la toate acestea se adaugă o muzicalitate profundă, atît în tîlmăcirea lucrărilor din marile epoci creatoare ale trecu-

tului cît și în interpretarea pieselor contemporane, adine ancorate în spiritualitatea românească a zilelor noastre, de un accentuat caracter novator. În ultimul concert, am apreciat madrigale din perioada de aur a polifoniei, concepute de Baltasare Donati, Thomas Morley, din epoca rococoului sonor și-n această privință merită a fi consemnată punerea în lumină a opusurilor lui Haydn și Mozart. Au urmat audițiile unor miniatuiri splendide de Schubert, Joshino Nareda, Petr Eden, Hristo Nedelcov și Oleg Hromușin. În

partea a doua, muzica românească a fost foarte bine alcasă, obținîndu-se mult rivnita varietate în unitate, pornînd de la cîntecele lui Radu Paladi, continuînd cu Laurentiu Profeta, Vasile Timis, Marin Constantin, Mihai Moldovan, Dan Voiculescu, Anton Dogaru și terminînd cu două poeme foarte dificile. Picicocomando de Felicia Donceanu și Cîntec de pace de Sigismund Toduta - ultimele două amintite semnificînd un tur de forță în lumea polifoniei și varietății timbrale moderne. Am asistat la o adevărată înfrățire a muzicii cu versurile poetilor Corneliu Vadim Tudor, Mihai Negulescu, V. Popu și E. Jurist, Veronica Forumbacu și Vlaicu Bărna. Parcă niciodată nu ne-a apărut mai plin de nobile și adînc semnificații sensul cuvîntelor lui D. G. Kiriac : soarta muzicii românești în școală se hotărăște !

Doru Popovici

Angajarea hamletiană (I)

Că un motto la ciclul „Baaad” (publicat în plachetă ca supliment al revistei „Artes”, seria Tomozei), Cezar Ivănescu așază, următoarele rânduri: „Te poți gândi, hypocrite, lectur, mon semblable, mon frere, la distrucție, intineric și noan, rostind cu buzele tale, ca și mine, același cuvânt: moarte! Dar eu mă gândesc la acea forță, care-mi cîntărește exact putința și libertatea în fața nopților celor mai obscure. Vorbind despre moarte mă simt mai puternic și mai viu”, sugerînd într-un mod direct substanța discursului sau poetic: **angajarea hamletiană în existență**. Nu se produce nimic în text (imaginar) ce nu poate fi verificat în viață, astfel că viața este confundată cu textul vieții într-o înscenare continuă: trebuie doar să ai îndrăzneala de a forța cele două forme de expresie să coincidă din cînd în cînd pentru a proba identitatea ființei și a limbajului, identitate ce se ilustrează perfect în Hamlet, acțiunile absolute al textualizării: nicăieri, vreau să spun că în metă în text, operația de ex-piaune textuală nu are această intensitate programatică, această „instigare” alternativă-simultană prin care viața și textul sînt provocate concurent să ilustreze în act aceeași experiență limită. De altfel, asumarea de către poet a condiției hamletiene ca o supremă manifestare a existenței, este evidentă: „Tu care nu crezi în existența eternă a morții / fiindcă nu ai destulă viață ca să poți muri / tu care nu crezi în existența poemului / ca unică revoluție a singelui / — preagăste-te să-ti berge-ga / și vei simți / cum intri în acel val gligilor / a cărui tinerie / bîtrînește fără de moarte / — scrie-ți cu singele-ți / și vei înțelege / că singele-i spirit!”

Hamlet, în ipostaza unui actant poetic de maximă angajare, pînă la urmă înținzîndu-i neînumărate capene textuale spre a accede la originea ei: îndrăgostit de propria-mamă (limba) și de propria sursă de viață (în refuzul necesității descoperindu-se că este psihanalistul pulsivului secretă a poeziei) și nu află altă soluție decît aceea de a-l ucide pe uzurpator (discursul) în tentativa disperată de a recobîndi puritatea de dinaintea nașterii și a roștrii. Hamlet simte că cea mai mare pedeapsă ce i s-a dat este născerea: „cîci a te naște înseamnă a te naște în cuvînt; el o pedepsește pe mama lui pentru că l-a aruncat în existență, adică în limbă, în discurs, în formele de expresie (în existența textualizată) ce sînt o negare a existenței sale: ceea ce este și mai grav, o falsificare a acesteia. Existența dilematică a lui Hamlet constituie în absolut chiar statutul situației tragice a poetului, căruia i se refuză altă existență în afara de aceea a limbii și a limbajului. Dacă situația în condiția lui Hamlet este **maxima situație spiritală** a umanului, atunci nu există altă cale decît să „crezi în existența poemului / ca unică revoluție a singelui” și atunci „vei înțelege că singele-i spirit”: punerea în abis a ființei pentru a obține textul (scrierea, scriitura, poemul, poezia...) înseamnă să poți fi capabil de acele gesturi poetice („să-ti tai berge-ga”). De aici un discurs din care singele-i „moartea” nu lipsesc; aceste toposuri fiind semnele esențiale ale unei poezii (și poetice) despre care am impresia că nu s-a vorbit decît în mod cu totul evaziv.

Cu o perspectivă psihanalitică, se poate afirma că prin cuvîntul „moarte” (moarte) Cezar Ivănescu vrea să atingă limita, învestigînd-o, sau mai precis, să se situeze în condiția limitei pentru a reuși o măturare profundă despre ființă, despre propria-i ființă. Odată atins acest prag, el nici nu mai poate exista fizic (și metafizic) fără să comunice avarurile textualizării (moartea fiind un procedeu absolut al intrării în text), adică nu se mai poate închipui pe sîne altfel decît implicîndu-se total în acestor textualizări; în această ocazie născută nouă extremă a discursului său, în situația lucidă, masochistă și zice, dinții înroșiți ai masinii textuale. Pentru Cezar Ivănescu este primul textualist programatic, desigur din instinct, al poeziei actuale. Se pot depista la el toate gesturile textualiste ce înțemeiază, însă un discurs tradițional, căci atitudinea față de scrierile nu s-a schimbat; este aceea parodoxală că Cezar Ivănescu adoptă forme de expresie vag-depășite dar tratează motive și toposuri predominant textualiste. Noutatea în ceea ce privește discursul se reduce la punerea în criză a metaforei prin tentativă de a limita sfera acesteia pînă la a o substitui cu semnul univoc, capabil să comunice direct stăruirea poetică. Este semnificativ faptul că **La Baaad** (un adevărat volum de cincizeci de pagini) apare în 1979, exact în pragul demarării promovii textualiste (și textualizante), dar, în realitate, Cezar Ivănescu de aici, se află, întreg în **Rodul** debutului din 1968.

După apariția volumului **Rod**, cred că prin 1979, Ștefan Aug. Dolniceanu se arăta atît de înroșit ai masinii textuale, considerînd-o gratuită ad **Delphin**. Într-adevăr, din **Rod** exhală un flux hiperbolic de senzualitate învadină realul și prinzînd în haloul său o galaxie onirică de sugestii mitice: „Întins la pămînt și negru de cît singele și în toamnă, / Și tremurînd, Mi-am lîptit pe mine de ochii și mi-am astupat căldura somnului. Și orice gînd, / Și cu piciorule sfîindu-te să calci mi-ai anăru / Tu, mamă feciorenică. Cu sîni puri. / Și tu mi-ai zis: durabil ceas avem, și tu, / Pe pleptul tău, durabilă făptură... / Apoi eu începui să rog în visul meu: / Apleacă-te, și numai la un deget, / De buzele-mi să pui buzele tale / Puțin întredeschise să le lași, / Și răsuflarea ta să-mi înroșească buza! / Dar tu ai fost mai bună ca oricînd / Și buzele cărnose mi-le-ai supt... / Du-te, acum, căci vreau să mă trezesc / Și bine e să dormi pe pămînt sigur... / Cum fără groază-mi deslipești, cînd mă trezesc, / Viermele inelar de pe-a mea buză, / Frumosul vierme inelar de pe-a mea buză!”

Textul acesta se pretază unei analize freudiste, întrucît dezvăluie un complex oedipian de suprafață întrevăzut în manifestarea **Ibidoului**; serafimul dorinței erotice este intersectat de violența frustră a limbajului, eliberat brusc de orice constrîngeră, dar, în același timp, poetul se situează ca și Hamlet în ambiguitatea acestei condiții spre a putea beneficia de energie expresive deosebite în actul **identificării simbolice**. Toată poezia lui Cezar Ivănescu se va structura coerenț în funcție de posibilitățile discursive oferite de întregirea unui singur topos, acesta nefiind însă limitativ; și mai precis, pus în starea de imitație ca și Hamlet care se identifică astfel unui subiect poetic, autorul **Rodului** va hantetiza perpetuu fără a deveni redundant: metafora **rodului** conține în germene obsesia **morții** gestînd ascunsă în orice lucru și gest.

Marin Mincu

Desen de Mihai Tokocs

O istorie în imagini a literaturii române contemporane

Văzut de Ion Cucu

Un nume impus în sociologia culturii: Ilie Bădescu

Acad. Al. Balaci, „la aniversară”

Două feluri de o privi literatură: Mihai Ungheanu și Anghel Dumbrăveanu

Tineretea spiritului

Urmare din pag. 1

prea devreme (Dolores, 1941), un artist inspirat și un intelectual de mare clasă, care a învățat zeci de serii de studenți dulcea limbă a lui Dante, un istoric literar erudit, un editor de vocație, care ne amintea de celălalt Alexandru, marele său prieten, acad. Rosetti, un om al învățămîntului și al culturii care a fost, rînd pe rînd, profesor, șef de catedră, decan, profesor la Universitatea din București, vicepreședinte al C.S.C.A. și apoi al Uniunii Scriitorilor, directorul Bibliotecii Române din Roma, președintele unor colegii de redacție și al unor comisiuni cu bogată activitate internațională. Personalitatea lui Alexandru Balaci este organic implicată în dezvoltarea culturii românești din ultima jumătate de secol, de la publicarea tezei de doctorat cu tema: **Neoclasicismul italian din perioada carducciană și predanziană. Figura poetului italian Giovanni Pascoli** (1943) și pînă la eseurile cu o tematică atît de variată, publicate în presa cotidiană și de specialitate, în care se afirmă un spirit umanist militant, înflăcărat de un nobil patriotism, preocupat de delicate probleme ale culturii și civilizației contemporane, ale păcii și cunoașterii reciproce dintre popoare, prin intermediul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent **amator cultural** — folosesc sintagma și cu sensul înalt acordat de UNESCO — ci și ca un excelent profesionist, critic și istoric literar, ca un italianist, care a pus cîntecul creației lor spirituale. În acest context, e cazul să amintim că omul cu o atît de vastă cultură, cunosător temeinic al unor limbi de mare circulație, înzestrat cu harul tălmăcirii, cu spiritul deschis spre universalitate a făcut și face enorm de mult pentru circulația valorilor universale în câmpul culturii noastre naționale și a valorilor românești peste hotare, nu numai ca un excelent

POST-RESTANU

REMEMORĂRI Frumos și tânăr și neînfricat

(ULTIMUL EPISOD)

15.

În acest chip tragic s-a sfârșit unul dintre cei mai viteji, mai neînfricți, mai războinici și mai tineri tribuni ai Munților Apuseni, născut în Maramureș și sorit să se odihnească în pământul Zărandului.

În ziua execuției lui Buteanu, Hatvani comite încă trei crime, fără nici o justificare, spinzându-l pe locul din lăsaș, precum și doi primari care au protestat împotriva samavoinței comise.

Un țărăn român a primit dispoziție să îngroape trupul lui Buteanu pe marginea Crișului Alb. Alături au fost îngropate celelalte victime.

După douăzeci de ani în ziarul „Federationea” a apărut un apel semnat de avocatul Dionisie Pășcutiu pentru ridicarea unui monument de piatră la mormintul lui Buteanu. Tânărul avocat a reușit să strângă prin contribuții voluntare o sumă destul de modestă: 78 de florini și 60 de crețari. Iată ce mărturisește inițiatorul acestui proiect: „Cu sumă asta în mină m-am apucat de lucru; însă mintea nu-mi umbla pe la marmora, ca mai înainte, ci restrângându-mă la modelele pietre ale noastre de aici, a treia zi de Paste 1869 am făcut lezătură cu Carol Dondini, locuitoriu în Almas, pentru copleșirea monumentului, sub condiționea ca în șase săptămâni să fie gata cu totu, înălțime de 1 stinjen deasupra piedestalului, la 1/2 stinjen; pentru sumă dator solvi 60 fl. v. a. (valoare actuală) copleșirea și îngrădirea epitafului toată litera 10 cr. (120 lire 12 fl.). Espropriea pământului în un stinjen pătrat 40 fl. v. a., garnitură de lemn 20 fl. v. a.”

În ziua de azi există o modă a pseudonimelor sau așa a fost dintotdeauna? Orice, dacă în alte situații pseudonimele sînt de înțeles (și deci de folosit) atunci cînd însă dorești să exerciți scrisul de profesie ele sînt inadmisibile (cu excepțiile firești, care depind de nume imposibile). A semna cu nume bizare propria producție literară, atunci cînd dorești un destul public, este un semn nu alit de „rusine” cit de orgoliu exacerbat. Cum se gîndește, de exemplu, sub pseudonimul lui One-din? „Dacă proza mea place, în nici un caz nu poate să apară în revistă cu pseudonimul asta, așa că îmi va fi solicitat numele adevărat și... Dacă nu, mi se va răsmeni la sîn și sim, ni-meni nu va ști, nu mă voi face de ris, nu... Simpu, nu? Simpu, dar nescios, aducîndu-mi aminte de bilețelele de amor anonime sau de cele mai crunte delatțiuni nesemnate. Desigur, în această categorie nu intră cei care, din motive reale, îndreptățite, solicită să se păstreze un timp anonimul, folosind ori inițialele ori pseudonimele literare. Nici cei cu nume straniu, provenind în majoritatea cazurilor din porecle (dar, să ne întrebăm, schimbarea nu este obligatorie). În corespondența cu noi vrei altcineva, matul deplin, sub forma unui pseudonim aiurea, neliterar, (Calcu Sandoz, de exemplu) este și o impolitete. Este ca și cum ai face cunos-tință cu cineva și, spunîndu-i numele, acesta s-ar recomanda un atinețajic!”

A trimite un text unei reviste, în vederea publicării, este pentru orice debutant un act de curaj, desigur. Fără semnătură însă, acest act este ridicol, infantil.

DACIANA QUEEN, Slatina. Deci „Am văzut că-n viață cu bunătațea n-ajung prea departe. Nici cu cinstea. Mai ales cu ea...” Și părinții ne-au crescut de mici într-un adevărat cult pentru ea, iar acum... Mai toți își bat joc de ea... Mint, fură și... trăsese cu noi. Și atunci, nu-i dăc, cu o semnătură atît de trînzantă și te contrazice singură? Așteptăm ceva iscalit cu numele d-voastră adevărat și citeva date biografice care să ne folosească drept reper de lectură. Pentru că una e să speri s-ajungi scriitor la 80 de ani și alta la 20.

NICOLAE VLADU, Rimnicu-Vilcea. Deocamdată ne-ai trimis niște „panseuri”: „E normal și cu copii și fără copii, Taurul sînt necesar, sînt folositori. Dar boii? Nu sînt și ei oare frumoși, nu sînt ei oare cumsecade și harnici?” Ce-ar fi să vă gîndiți la altceva?

V. PETRESCU-MARȘAN, Ploiești. „Vă rog mult să-mi răspundeți în dreptul parantezilor (s.n.), „Maldoror”. Ne pare rău, dar, cum vedeți, v-am răspuns în dreptul numelui. În „Amintiri din numele meu” apare între alte amintiri, execuția unui invățător în... 1888 (?!) ceea ce a fost adevărat, dar în... 1907, în celelalte, (cum să le numesc?) texte... dovedind că nu vrei altcineva decît să părăsești altceva decît ceea ce sîntei. Cuvintele sînt pretioase, metafora se întinde, confuzia bintuie frazele și numai din cînd în cînd, ceva ca un licurici vă mai luminează scrisul. Ceea ce este împedează înțelegerea și notărilor sore proză sau poezie, dar, cum sîntei tînăr, mai aveți timp... „Etichetele” nu au pe ce să fie lipite, unele dintre ele fiind chiar aberante („Poezia visează cu voce tare”). În aceste condiții premiul Nobel de care vorbim în scrisoare vă este încă inaccesibil. Iar, cu pseudonimul ales, v-ar fi sigur refuzat.

GEORGE RADU ROMAN, Constanța. „...Si cum eu de scris vreau să mă ocup, iar exhibiția pentru Nebei de care vorbim în scrisoare, alți gâșt explicativ, e drept, cum neobișnuit! În ceea ce privește cum „sună textele într-o străină ureche” trebuie să vă spunem că n-au un sunet deosebit. Adică nici bun, nici rău. Tema însă este interesantă (Dictatul de la Viena), așa că vă recomandăm Editura „Militar” pentru o consultare mai largă a romanului. Numai că aici acolo nu se primesc textele scrise cu... tunul.

ION MIHALACHE, Timisoara. Multumim pentru aprecierile făcute în ceea ce privește revista noastră. „Arma tăcerii” nu e rău scrisă, e ușor cehoviană, de aceea ne-ar interesa dacă 1981 este chiar anul în care al scris-o și citeva date personale, ca să știm și noi cu cine avem de-a face.

IRIMIA BĂLESCU, Pereții sint. Pentru d-voastră, „asurzitor de alb” iar „căldura aluzivă viscoasă ca rău pe sub manta”. Metafora este naturalistă. Cînd însă scriei „Boala vomită și mizeria se prelinsă peste tot, iar unul de dedesubt și-o întinde cu palma pe față, așa, ca într-o alinăură, crezînd că-i așidă (s.n.) curava cu o fierică de mazăre, sărîm mult peste cal. Prea mult. Altfel, encefala scrișului și o anume obstinație, ne face să vă așteptăm cu alceva.

IULIAN CITER-MARINESCU, Cimpulung Muscel. Picul în care urma să vă trimitem răspunsul personal e în sertar, la redacție. Rubrica noastră nu admite corespondența personală; regulile jocului trebuie respectate, mai ales că a trimite unei reviste literare creații proprii nu este deloc blamabil, dimpotrivă. Prozele beneficiază de oralitate, cu toate avantajele, dar și dezavantajele ei. Aveți și un personaj — Alergătorul — simbolic (care amintea de un cunoscut film englezesc: „Singurătatea alergătorului de cursă lungă”). Ce nu aveți? Claritate. Furt de „vorbă”, de dorința de a „lua la misto” ești mai inteligent cu puțină personalitate și cititorii, vă pierdeti în clăd de cuvinte de prisos. Am reținut, totuși, „Alergătorul” (cu fotografie, dacă ne trimiteți, să vedem).

PAUL BERCIARU, Timisoara. Ne cerem iertare că nu v-am „descifrat” corect unele cuvinte, dar și cu ele, și cu altele, tot așa este. Doar ce deosebite valorici este între „Deplășări moleculare de la nord-est spre nord-vest” (cum am înțeles noi) și „Deplășări moleculare de la nord-vest spre sud-est” (cum alți scriși d-voastră?). Nicluna. Altminteri, cînd scriei „printre degăte curge ceata, carnea albă a in-doielii umbrelute (s.n.) toate părțile luminii” sau — femeia își întărcă gîndurile cu fum” nici nu poate fi vorba de proză. Și e păcat, trebuie că de spus aveți ce. De credeți că trebuie scris „frumos” în proză? Scrieți cum gîndiți și cum vorbiți. „Ningea. Valuri reci de aer inundau lumina. Un fum spumos vilceara. Shusheng, femeia lui Xia Xuan, tăcerea”, Shusheng din „Nopti reci”, de Ba Jin?

Iulian Neacșu

CUMPĂNĂ

Așchii

I. Pescari șumambuli pescuind somnul în apele Istrului.
II. Arhimede aporțil „Da!-mi un pămînt de sprîjini și răstorn punctul”.
III. Din „Fauna României” (I. Simionescu, 1983): „Privighetoarea, Luselina luselina. Cum au ieșit puil din găoace, grîjile încep: paza puilor, hrîntarea lor. Cinecînu nu apără împotriva fiarelor neîmbînzite prin inimă, iar treburile creșterii puilor nu dau răgaz pentru cineva. Toată ziua părinții aleargă după insecte și ouă de furnici” (pag. 153).
IV. Din „Fauna României” (idem): „Năpărea sau vineră. Viperă berus. Abia au ieșit puil din ouă, lunge și subiri cit un creion și se împărtășe. Nici părinții nu știu de dinșii, nici ei nu vor să ste de părinți. Toată răutatea sau mostenii-o si-o arată imediat. Despre ei nu se

Tablouri de Dragoș Mărdărescu

CIVILIZAȚIE ROMĂNEASCĂ (LVI)

Bogații fără seamă

neindoielnic, unele dintre cele mai mari atracții ale unei biblioteci sînt incunabulele. Biblioteca Centrală de Stat, în asomenea valori, în număr destul de ridicat: 133. Enumerăm cîteva dintre ele, luate la întâmplare. „Apoftegmata” de Plutarh (Venetia, 1471); trei incunabule cu opere de Cicero, tipărite tot la Venetia, în ultimele două decenii ale secolului al XV-lea, etc. Deosebit de interesant este manuscrisul lucrării muzicale bizantine „Antifonă”, elaborată în prima jumătate a secolului al XV-lea, exemplar cu miniaturi de o reală frumusețe. Fondul de carte străină al colecțiilor speciale are un distinct profil umanist: în el figurează aproape toți autorii elastici, din antichitate pînă în secolul XX. În ediții prin-cipale, editii cu comentarii erudite datorate lui Donatus, Erasmus, Melancthon Guillaume Budé, Paulus Manutius, Henri Estienne, precum și editii ilustrate de artiști celebri, ca Pierre Le Rouge, Lucas Kranach, Wolgemuth, Gustave Dore etc. Aici pot fi admirate exemplare reprezentative pentru cele mai de seamă centre tipografice ale Europei: Mainz, Nürnberg, Venetia, Florența, Roma, Paris, Lyon, Geneva, Leyda, Anvers, Praga, Viena, Londra, Madrid, Atena ș.a. Printre raritățile cele mai de seamă se distinge un exlibris provenind din biblioteca de campanie a lui Napoleon Bonaparte: o carte în latină cu fragmente din operele lui Catullus și Propertius, tipărită la 1630, avînd pe copertă stema imperială în bronz și cite o monogramă aurită a împăratului în fiecare colț. N-am putut așida încheia această prezentare fără a aminti bogata colecție de stampe japoneze din secolul al XIX-lea, citiva scrișori ale lui Matsise către prietenul său Pallady, o se-

rie de desene și xravuri aparținînd lui Daumier, precum și partitura originală a lucrării lui Joseph Haydn „Missa Coenensis”.

TRECUT, PREZENT ȘI VIITOR

„Habent sua fata libelli” — spune un vechi dicton latin și, într-adevăr, numai destul de făcut cu toate aceste omorii să perexirize prin lume pînă al ajuns aici.

Aici, adică în strada Biserica Armez nr. 3-7, din inima Bucureștilor, unde se află sediul Colecțiilor Speciale, prin cite mîni au trecut manuscrisele, cărțile, stampele, partiturile muzicale, la cite evenimentele au fost martore de o lumă-tate de mileniu încoace, ce suflăte au încălzit, cu fascinația lor fără pereche? Păstrate cu sfințenie și îmbogățite de la an la an, prin achiziții și donații, ele alcătuiesc o parte inepesabilă a patrimoniului național. N-am putea trece cu vederea aceste, fete, meșteșuguri incontestabile pe care îl au în conservarea lor două lubituroare de cultură umanistă: Anghela Popescu-Brădiceni, care din 1955 și pînă astăzi este directoarea prestigiosului lăcaș, și Elena Maria Schatz, șefa serviciului Colecțiilor Speciale. O particularitate a acestei vaste biblioteci este Laboratorul de patologie și restaurare a cărții. Aici, prințria unui foarte priceput colectiv, care utilizează cea mai modernă aparatură, capătă o nouă viață cea, 10.000 pagini convenționale în fiecare an.

Trbuie să remarcăm și faptul că tot aici se formează, într-un riguros proces de inițiere și scolarizare, restauratorii necesari întregii noastre rețele de biblioteci și arhive din țară.

Astăzi, prin complexul de funcțiuni și atribuții care le îndeplinește, Biblioteca Centrală de Stat constituie o prezentă vie în peisajul spiritual românesc, lucrările de aici fiind consultate anual de citeva sute de mii de cetățeni. Totodată, pe plan extern, ea are o activitate extrem de dinamică: schimb de publicații cu aproape 4.000 de parteneri din 126 de țări, participă la sisteme și programe internaționale cum este Banca Europeană de Date Culturale, participă la programe străine de anvergură, ca „Shared Cataloging” etc. Și nu am putea încheia această prezentare fără a omagia un act de profund patriotism și de respect față de cultură, merit să încununeze opera pe care, de peste 150 de ani, o sluiește, în felul ei și Biblioteca Centrală de Stat: este vorba despre construcția Bibliotecii Naționale, (în cadrul Centrului Civic al Capitalei Române), inițiată și sprijinită de către președintele Nicolae Ceaușescu.

Va fi un impunător edificiu, care va vorbi generațiilor de mine despre cultul autentic față de spiritualitate nutrit în România acestor ani.

La dispoziția de 35 de ani rămășițele pămînt-ale ale vitezului tribun sînt încă exhumate și îngropate în cimitirul de la Tebea, alături de mormintul lui Avram Iancu, marele său prieten și frate, odihnindu-se în vesnicia neuitării sub umbra seculară a gorunului lui Horea.

Mircea Micu

El a căzut. Să începem și noi de acolo, să nu înclăm, între barierele legii, a sustine lupta, a reclama dreptatea, exalitatea și libertatea. Arma civintului este arma noastră, la care nu vom renunța niciodată și dacă această armă a noastră nu va avea rezultatul dorit, o vom lăsa fără noști. Astfel blăstămăm lor nu ne va urmări pînă la moarte!”

În cadrul acestei ample și demne bătălii pentru un nou realism, de fapt, pentru căutarea „rădăcinilor proprii” locu lui Vasile Rebreanu este fără îndoială unul de prim plan. Prozator cu nesecute resurse sufletești, cu disponibilități creatoare multiple, dar temperate confratern de o bonomie înăscută, Vasile Rebreanu a făcut încă de la debut, dovada că este un înzestrător deopotrivă cu o îndrăgite războinică tipic transilvăneană. „Răceala” emanată de casa în care eroul a intrat ca ginere, de fapt ca slugă la dirologă a un ins înstărit și dezumanizat, capătă „materialitate” printr-o fină introspecție în sufletul eroului și a soției sale, de care se desface încetul cu încetul odată cu iluminările pe care le aduce timpul și preferențele la care asistă. Descoperim încă aceste scrieri numeroase pagini ce-și păstrează intactă savoare evocativă, alături de altele stîngace, contaminate de gustul epocii, după cum cumva le salvează lirismul adînc și melancolic al unor scene, străbătute de linii muzicale secundare.

Asemenea lini, venind din valorificarea tradiției și a basmului intersecțate benefic și alte teme și motive ale prozei lui Vasile Rebreanu. În Călmă și în buze de pildă, scriitorul configurează un univers infantil cu mari posibilități de explorare, cu valente umane inepuizabile, cărora le dă o intruchipare lirică și alegorică rafinată. Aceasta va deveni de acum înainte un bun cistigat al prozei lui Vasile Rebreanu, un achizi pe care îl descoperim și în volumete vitare, de diversitate și de o modernitate ușor sesizabile.

O ruptură cu proza dinainte, o mutație de substanță în direcția esențializării discursului epic, a adncirii liniilor de configurare, de respingere a soluțiilor prefabricate se observă la fiecare pas. Scriitorul devine conștient de posibilitățile „realismului nelămurit” pe care le îmbogățeste și le redistribuie în funcție de filtrul subiectivității sale. Cu Moartea comandorului, Jaguarul, sau Tigana albă asistăm la o transformare treptată a prozei lui Vasile Rebreanu într-una de factură modernă, atît prin știința inefabilă a conducerii dialogului — perfecționată la școala dramaturgică, pe care prozatorul a îmbrățișat-o cu o tenacitate remarcabilă —, dar și prin adoptarea unor formule și sugestii ce vin din direcția fantasticului și a absurdului. Personajele se mișcă adesea într-un cadru de observație socială, dispun de o psihologie suplă și de o linie de dezvoltare sinuoasă. Tehnica de caracterizare a evoluat mult, ca și incizia desenului social, devenită în Securi pentru funii mișcătoare suită de parabole și alegorii, asamblate sumar printr-o aglutinare contrapunctică.

Mirezasmă și suspin (1985) este unul volum anticologic al prozatorului, care-l confirmă între cei mai interesanți și mai valoroși scrișori ai prezentului. Vasile Rebreanu face aici din plin dovada înzestrării sale narative, a gustului și talentului său, a etapei străbătute de proza sa pînă la sfîrșitul acestei cote valorice. Întărim de-a lungul unor pagini seducătoare la inaugurarea unor procedee narative noi, la decantarea și perfecționarea altora, la etalarea a celorlalte calități care au făcut farmecul scrișului său înzestrat și de respect față de cultură, merit să încununeze opera pe care, de peste 150 de ani, o sluiește, în felul ei și Biblioteca Centrală de Stat: este vorba despre construcția Bibliotecii Naționale, (în cadrul Centrului Civic al Capitalei Române), inițiată și sprijinită de către președintele Nicolae Ceaușescu.

Va fi un impunător edificiu, care va vorbi generațiilor de mine despre cultul autentic față de spiritualitate nutrit în România acestor ani.

Tablouri de Dragoș Mărdărescu

Corneliu Vadim Tudor

Argumentul statistic

Urmare din pag. 1

Sadoveanu, altu, Oliver Rebrean captă deocamdată zvonul despre marea revoltă din Regat, într-o obscură cazarmă a Imperiului Central. „Barbarii” vor străluci mai lîrziu, ei căpătău solemnitate și măreție, erau pe creasta suitoare a valului, la baza tipicității eroilor lor stătea consistența „argument statistic”. Marin Preda însuși a prins o înălțime de val, pe panta coboritoare, „argumentul.” I-a făcut și lui ser-

poate spune că trec prin drăgășenie și nevinovăția copilărească așa cum și la fiara cea mai crudă. De cum au văzut lumina zilei, se pun la pînă iar otrava este gata (...) această dihanie avînd o răspîndire mare, din capătul de Vest al Europei și pînă la Urall, din Grecia și pînă în Nordul Norvegiei” (pag. 192).
V. Solimul (Falco peregrinus) este polemist, iar dîrul (putorius putorius) este pamfletar.
VI. Un confrate setos de inovații literare a început să scrie o carte cu un motto de 200 de pagini. În totalitate cartea are 201 pagini.
VII. Oțiva criticii au început de o bucată de vreme, să azele portretului spiritual al scriitorului comentari și portretul fizic al acestuia. Ce demon insomnia i-o fi îndemnat? Pentru că, dacă prozatorului cutare i-o fi mai greu să realizeze portretul spiritual al criticului (prozatorul e furat de creație, înțeste, vrăbia și nimereste pădurea), în competiția portretelor fizice, cistigul e de partea lui și el atît așteaptă, are depozite întregi de fraze ortopedice.
VIII. S-a observat că, din zece în zece privizhetori, una este surdă.

George Alboiu

Semnele prozei lui Vasile Rebreanu

Într-un interviu pe care scriitorul Vasile Rebreanu îl acordă într-unul din anii trecuți se află și următoarea afirmație: „S-a discutat mult despre realismul fără margini, eu am amintit că pentru noi a sosit momentul generos, fecund, de a ne apleca spre propriile izvoare, și schimbînd termenii, să vorbim, fiind seamă de toate cistigurile artei, despre realismul cu rădăcini”. Aș spune, continuînd ideea acreditată de autor, că această luptă pentru realism și în numele realismului a fost și rămîne principala obsesie a generației de scrișori români care pășea în literatură în urmă cu un sfert de veac și căreia îi aparține și Vasile Rebreanu, alături de Ștefan Banulescu, Fănuș Neagu, Nicolae Velea sau D.R. Popescu. E o generație care și-a afirmat de la început o anume independență față de modele, a căutat un drum propriu și, în bună parte, a și reușit să-l găsească. Ea debută în mod simptomatic sub auspiciul prozei scurte, înțeleasă observativ, investigație, faptului divers, transcrierea (asidul) realității imediate ca o școală necesară și obligatorie pentru un prozator care trebuie să-și facă mina. El era îndemnat să luete să observe, să aieapă, să stie să transpună scurt, dense, elocvent, faptul de viață semnificativ, felul de existență asupra rețea ochiului lui se concentra. N-a linsit această generație o înzestrare psihologică specială care a făcut-o să perceapă sunetele delicate ale sufletului uman, muzica siderală a naturii, lirismul calid al nuanțat al trăirilor. Timbrul melodios subtonarismului și schematismului incust al epocii, anunțînd zorii unei literaturi tonice, deplin stăpînit de cuvîntul pe care-l minuia.

În cadrul acestei ample și demne bătălii pentru un nou realism, de fapt, pentru căutarea „rădăcinilor proprii” locu lui Vasile Rebreanu este fără îndoială unul de prim plan. Prozator cu nesecute resurse sufletești, cu disponibilități creatoare multiple, dar temperate confratern de o bonomie înăscută, Vasile Rebreanu a făcut încă de la debut, dovada că este un înzestrător deopotrivă cu o îndrăgite războinică tipic transilvăneană. „Răceala” emanată de casa în care eroul a intrat ca ginere, de fapt ca slugă la dirologă a un ins înstărit și dezumanizat, capătă „materialitate” printr-o fină introspecție în sufletul eroului și a soției sale, de care se desface încetul cu încetul odată cu iluminările pe care le aduce timpul și preferențele la care asistă. Descoperim încă aceste scrieri numeroase pagini ce-și păstrează intactă savoare evocativă, alături de altele stîngace, contaminate de gustul epocii, după cum cumva le salvează lirismul adînc și melancolic al unor scene, străbătute de linii muzicale secundare.

Asemenea lini, venind din valorificarea tradiției și a basmului intersecțate benefic și alte teme și motive ale prozei lui Vasile Rebreanu. În Călmă și în buze de pildă, scriitorul configurează un univers infantil cu mari posibilități de explorare, cu valente umane inepuizabile, cărora le dă o intruchipare lirică și alegorică rafinată. Aceasta va deveni de acum înainte un bun cistigat al prozei lui Vasile Rebreanu, un achizi pe care îl descoperim și în volumete vitare, de diversitate și de o modernitate ușor sesizabile.

O ruptură cu proza dinainte, o mutație de substanță în direcția esențializării discursului epic, a adncirii liniilor de configurare, de respingere a soluțiilor prefabricate se observă la fiecare pas. Scriitorul devine conștient de posibilitățile „realismului nelămurit” pe care le îmbogățeste și le redistribuie în funcție de filtrul subiectivității sale. Cu Moartea comandorului, Jaguarul, sau Tigana albă asistăm la o transformare treptată a prozei lui Vasile Rebreanu într-una de factură modernă, atît prin știința inefabilă a conducerii dialogului — perfecționată la școala dramaturgică, pe care prozatorul a îmbrățișat-o cu o tenacitate remarcabilă —, dar și prin adoptarea unor formule și sugestii ce vin din direcția fantasticului și a absurdului. Personajele se mișcă adesea într-un cadru de observație socială, dispun de o psihologie suplă și de o linie de dezvoltare sinuoasă. Tehnica de caracterizare a evoluat mult, ca și incizia desenului social, devenită în Securi pentru funii mișcătoare suită de parabole și alegorii, asamblate sumar printr-o aglutinare contrapunctică.

Mirezasmă și suspin (1985) este unul volum anticologic al prozatorului, care-l confirmă între cei mai interesanți și mai valoroși scrișori ai prezentului. Vasile Rebreanu face aici din plin dovada înzestrării sale narative, a gustului și talentului său, a etapei străbătute de proza sa pînă la sfîrșitul acestei cote valorice. Întărim de-a lungul unor pagini seducătoare la inaugurarea unor procedee narative noi, la decantarea și perfecționarea altora, la etalarea a celorlalte calități care au făcut farmecul scrișului său înzestrat și de respect față de cultură, merit să încununeze opera pe care, de peste 150 de ani, o sluiește, în felul ei și Biblioteca Centrală de Stat: este vorba despre construcția Bibliotecii Naționale, (în cadrul Centrului Civic al Capitalei Române), inițiată și sprijinită de către președintele Nicolae Ceaușescu.

Va fi un impunător edificiu, care va vorbi generațiilor de mine despre cultul autentic față de spiritualitate nutrit în România acestor ani.

Tablouri de Dragoș Mărdărescu

Corneliu Vadim Tudor

Într-un interviu pe care scriitorul Vasile Rebreanu îl acordă într-unul din anii trecuți se află și următoarea afirmație: „S-a discutat mult despre realismul fără margini, eu am amintit că pentru noi a sosit momentul generos, fecund, de a ne apleca spre propriile izvoare, și schimbînd termenii, să vorbim, fiind seamă de toate cistigurile artei, despre realismul cu rădăcini”. Aș spune, continuînd ideea acreditată de autor, că această luptă pentru realism și în numele realismului a fost și rămîne principala obsesie a generației de scrișori români care pășea în literatură în urmă cu un sfert de veac și căreia îi aparține și Vasile Rebreanu, alături de Ștefan Banulescu, Fănuș Neagu, Nicolae Velea sau D.R. Popescu. E o generație care și-a afirmat de la început o anume independență față de modele, a căutat un drum propriu și, în bună parte, a și reușit să-l găsească. Ea debută în mod simptomatic sub auspiciul prozei scurte, înțeleasă observativ, investigație, faptului divers, transcrierea (asidul) realității imediate ca o școală necesară și obligatorie pentru un prozator care trebuie să-și facă mina. El era îndemnat să luete să observe, să aieapă, să stie să transpună scurt, dense, elocvent, faptul de viață semnificativ, felul de existență asupra rețea ochiului lui se concentra. N-a linsit această generație o înzestrare psihologică specială care a făcut-o să perceapă sunetele delicate ale sufletului uman, muzica siderală a naturii, lirismul calid al nuanțat al trăirilor. Timbrul melodios subtonarismului și schematismului incust al epocii, anunțînd zorii unei literaturi tonice, deplin stăpînit de cuvîntul pe care-l minuia.

Mircea Popa

Austria 1942), de injustiție și minciună, alegîndu-și personajele, spre a fi mai convingător, din lumea modernă occidentală. Altele a coperă cu verba lor polemică nesecată spațiile unor neajunsuri contemporane de noi, cum ar fi reitorismul, goliciunea ideilor, proasta organizare, savantului. Ilustrativă în acest sens este nvela O înălțire, care apelează la mijloacele ironiei pentru a demonta unele clișee ale prozei „lărnă-niste, unele sloganuri și defecte ale viciului ceapiste. Contabilul șef al unui astfel de ceape arecaia să cunoască la un local pe un demn dîntăreț al hotarelor înfrățite, cu ajutorul căruia vrea să ridice calitatea muncii la Trei-Hotare, spre a fi neapărat „mondial”, așa cum au ajuns în secolul de ambasadori pe cap de locuitori pe care li posedă satul. Această atmosferă caricată, vorbind ca în ședințe și trînd tot așa de departe de realitate, nu se dezvaluie și în proza Pasare de noapte, unde asistăm la o ședință de pomîni plasată la fabrica Facere-Desface-Împăchetare-Despachetare. Un incert, Toma Georgescu, scapă de la o sancțiune sigură numai datorită intervenției salvatoare a unui liiac care sperie pe sedișionarii, dimpreună cu birocrația și spiritul lor de căpătăului îngust și potron. În altă parte, critica la forma fabulei (Metamorfoza abulă) sau cum s-a trezit și castravete în pijama, Frumoșii mei, Scufița cea roșie). În ultima asistăm la o explozie de ridicul și impostură, atunci cînd redactorul unei edituri propune scoaterea lupului din fabulă, pe motiv că acest personaj negativ și primejdios nu are ce căuta într-o societate a perfecționării continui. Iată citeva argumente: „Primo: noi avem păduri civilizate. Spunînd asemenea povești de groază putem inspăimînta prescolarii. Speriindu-i, ei nu se vor mai duce la bunicele pentru că acestea sînt teroarea, spălate. Eunica și ei bine să fie internată. Ce dacă-i izolată?! Avem avioane sanitare. Avianșul ce face? Lovim în Avianșan. Ce va spune Ministerul Sănătății?! Vă dați seama? Dar toate astea treacă-meargă, dar însăși construcția picică este un absurd care frizează, lertă-livă, anormalul.”

Partea de rezistență a operii lui Vasile Rebreanu trebuie căutăată în altă parte. Fioulul cel mai substanțial este cel al fantasticului. În acest domeniu, scriitorul aduce citeva cuceriri moderne de o surprinzătoare coerență, notate și putere de invenție. Să luăm spre exemplu povestirea Printre lupi pe zăpada luminată de lună, piesă anticologică, după părerea noastră, pentru precizia detaliului și armonia ei construcție. Vag ea aduce, cum s-a arătat, cu moșterea din La Hănel de Mircea Eliade, dar subiectul epic și arabescul descrierii își păstrează nealterată prospețimea. Iată o incertă, în esența ei: Sîntem în preajma sărbătorilor de iarnă și Ion Zăra se pregătește să meargă la țig. Ca de obicei, el trece pe la vecini spre a-l întrebă ce să le cumpere, zăbovesc cu sora și cum să-și înalțe buturii pe oala de oamnei și gîndurile ca spre rămas bun, își îngriește cu duioșie vitele, în preajma cărora e năpădit de amintiri. Sînt derulate cu încetînicul toate gesturile celui care pleacă la drum, cu poezia sugestivă a treburilor diurne, a roboțelii de avertismentul acestuia pleacă spre cămăruță. „Ca în somn, auzi rumegetul vaciilor domol și continui. Își umplu brațul de lucernă și un praf usor îl învăluie odată cu mirosul uscat de cîmp fierbinte și parca auzi zumzet de albine și o clipă se văzu pe cîmp, cu licurici ridicat deasupra gurii și turîndu-i și apoi căldă, stătută, în gura înclăată, arsă de sete — aruncă lucerna în sură și caii sîntînd mîrosul ei necheză — apoi își umplu iar brațul de lucernă, apoi încă de două ori, așa, cobori scara și văzu înșind din Călmă și în buze de pildă, scriitorul configurează un univers infantil cu mari posibilități de explorare, cu valente umane inepuizabile, cărora le dă o intruchipare lirică și alegorică rafinată. Aceasta va deveni de acum înainte un bun cistigat al prozei lui Vasile Rebreanu, un achizi pe care îl descoperim și în volumete vitare, de diversitate și de o modernitate ușor sesizabile.

În Călmă și în buze de pildă, scriitorul configurează un univers infantil cu mari posibilități de explorare, cu valente umane inepuizabile, cărora le dă o intruchipare lirică și alegorică rafinată. Aceasta va deveni de acum înainte un bun cistigat al prozei lui Vasile Rebreanu, un achizi pe care îl descoperim și în volumete vitare, de diversitate și de o modernitate ușor sesizabile.

Foarte asemănătoare ca dezvoltare epică cu povestirea de față este nvela Tigru cel mare, care pare a fi o primă variantă a nvelii de față, tot atît de interesantă pentru surprinderea detaliului etnografic și a ritualului vieții rustice ca și cea dintîi, dar în care elementul fantastic e abia presimțit. O dezvoltare ceva mai crudă, dacă nu mai rafinată, cu sugestii ce par să vină din „Frumușii mei” sau din Salinger, întinim în alte două povestiri, Singurul în erupșul și Cercul zăvorit cu un pietor de om. Propunîndu-se să capteze emanațiile cele mai secrete ale sufletului omeneș, surprinderea insensibilului care emană din scenele de cea mai banale și mai prozaice, scriitorul realizează o nouă redimensionare a spațiului și a legăturilor temporale ale eroului cu evenimentele pe care le trăiește sau le percepe, o schimbare permanentă a unghiului din care acestea sînt privite, sporind înțelegerea lor ascunsă, emanația lor de forță și frumusețe descriptivă, potențînd la maximum autenticitatea trăirilor, sau conferindu-le o aură de mister și de grație. În toate aceste povestiri scriitorul nu evită, ci dimpotrivă, caută viața, colcăind de fapte și evenimente, unele pline de pitoresc și senzațional, neaderînd adică la proza uscată și goală, calofită sau nu, ci la aceea extrasă din viață și bazată pe ea. Scriitorul știe, și e de acord cu acest lucru, că proza se sprijină înainte de toate pe eveniment, pe materie epică, și în consecință schițele și nvelile sale sînt doltora de fapte și împlîniri străvechi sau ieșite din comun, dincolo de care îl bănuim nu de putine ori pe moralist sau pe justițiar. Tenșunile create sporesc taina povestirii și-l țîn pe cititor mereu în alertă. E un semn că proza capitanvătă a scriitorului interesează, îndreptățindu-l la popularitatea de care se bucură în rîndul cititorilor. Deși scrie relativ puțin, producția sa epică trece din de la volum la volum prin transformări succesive, scrișul său își păstrează nealterată valoarea, pe care recentul volum o reconfirmă cu prisosință.

Mircea Popa

LITERATURA ȚĂRILOR SOCIALISTE

BA JIN

R. P. CHINEZA

CÎINELLE

n-umi știu numele și nu-mi știu nici vârsta. Am fost aruncat ca o piatră în lumea asta și totuși există. Nu știu nici cine-l tată, meu și nici cine-l mamă mea. Sînt un lucru pierdut. Am pielea galbenă, părul negru, ochii negri, nasul turtit, trupul scurt. Sînt unul dintre zecile de milioane de oameni. Și soarta este cea care a hotărît să-mi ducă viața în milocul lor.

(...) Într-o zi, nu-mi aduc aminte bine cînd, pe scurt într-zi, un bătrîn cu fața slabă și prolungă, brăzdată de cute, stînd înaintea mea mi-a spus grav: „La vîrstă ta trebuie să mergi la școală să înveți carte. Școala este primul lucru mare din viața unui om.”

Asadar, m-am dus. Utlasem de foame, uitasem de frig. Am căutat pe tot ce am descoperit cădîrî somptuoasă, dar și case simple, deosebite care se suneau ca sint ceea ce se cheamă școală. Am intrat ca fruntea sus, doar tînușem minte că școala este primul lucru mare din viața unui om. „Du-te, tu nu poți intra aici!”, îndreptîndu-se în fața mea, indiferent dacă în usă întinsese vorbe arigose, sau blinde, auzeam mereu asemenea vorbe. Vorbe care mă loveau ca un bici. Simteam cum durerea îmi cuprindea tot trupul. Lăsam capul în jos și plecam. Dinăuntru războiului risetea corpurile care-mi sunau îndelung în urechi. Pentru prima oară am început să mă îndoieli: la urma-urmelor sînt și eu om sau nu?

Indoilele mele creșteau pe zi ce trece. Nu voiam să mă gîndesc la asta, însă deseori o voce îmi șoptea la ureche: „La urma-urmelor și tu ești socotit un om!”

Am ajuns la credința că viața mea este destul de rezonabilă, cearseam ană rămasă altora, resturi de mîncare, asa cum cîinele îi cere o-mului oase. Nu mai eram deloc om, eram ceva asemănător unui cîine.

Într-o zi m-am gîndit că, de vreme ce sînt lucru, e firesc să pot ieși la vînzare. Eu însumi n-am cum să-mi duc trupul, mai bine mă vind altele. Lăsîndu-mi de acela să-mi orînduiesc viața, iar eu, la rîndul meu, să-l fiu bun la toate, numai să mă cumpere și să mă ducă acasă. Și îndată m-am hotărît să mă vînd. Mi-am atîrnat pe spate un insemn, am umblat prin străzile noastre așa liniștite străzi comerciale, am mers încet, cu capul sus, ca să mă vadă oamenii și să răscuc un client. Nu ceream vreun preț, vroiam doar să mă accepte așa fi putut să-l știu că e credință. Am umblat intruna de cînd a răsărit și plină a adus soarele, dar nimeni nu m-a întrebat nimic. Peste tot doar fețe disprețuitoare. Numai vreo doi-trei copii sîrau în jurul meu.

(...) În templu, nu e nimeni. Mă gîndesc că nici măcar ca lucru nu pot să mă vînd. Nu numai că nu sînt om, dar sînt un lucru absolut netrebucios pe lume. Am început să plîng. Lacrimile de om sînt, desigur, foarte prețioase, dar ele ale unui lucru netrebucios nu valorează nici un sfînt.

Am însemnat în fața altarului și am plîns amar. Vroiam să plîng pe săturate, deoarece mai aveam încă lacrimi, ele erau tot ce mai aveam. N-am plîns doar în templu, ci am alergat chiar și la porțile celor avuți să plîng.

M-am adăpostit într-un colț în fața intrării casei unui demnitar, mi-era frig și mi-era foame. Am plîns pentru că puteam să-mi înghit lacrimile și să-mi ascult plînsul, ca să nu-mi mai aud chiorăiturile de foame.

Un tîrîn în frumose haine europene, a ieșit, fără să-mi arunce vreo privire: a urinat om de viață, mi-a înțeles înțînă minunată manie lungă și nici el nu m-a privit a trecut o multime de oameni, nimeni nu s-a uitat la mine, de parcă nici eu nu-mas fi aflat acolo.

În cele din urmă ieși un bărbat înalt. Acesta îmi dădu atenție. Veni în fața mea și mă cerță: „Du-te, cară-te, aici nu-ți locul tău să plîng!”

Cuvintele lui bubuiau ca tunetul și mă cutremurau. A dat în mine cu piciorul, asa cum dau într-un cîine. M-am oprit din plîns și lîndu-mi capul în mîini, am plecat. Fără să

soun ceva pentru că nu aveam nimic de spus.

Intors în templu, m-am întins pe jos, pentru că nu mai aveam deloc putere. Lungimi pînă-mi urlam la fel ca un cîine rănit. Ochiul solumni ai sfîntului mă priveau de sus, doi ochi care mingiau trupul meu îndurerat.

Lacrimile mi-au secat. Am început să mă tîrîsc și am ingenunchat plin de recunoștină în fața altarului, rîndindu-mă: „Desi nu sînt om, soarta a hotărît că trebuie să trăiesc și eu pe lume, și atunci, să trăiesc! După ce m-am născut am rămas fără părinti, nu am pe nimeni apropiat, sînt ca un lucru răcit, și de aceea te rog pe tine, sfînt, atotputernic, să-mi fi tată, pentru că eu nu sînt om, iar pe lume nu găsesc pe nimeni care să mă mîngie!”

Gura sfîntului rămase închisă, nu spuse însă nici un cuvînt potrivit.

Asadar, de acum am tată pe sfîntul acela generos, cu mina ruptă.

CAPITOLUL II

desi, ca de obicei, ieșeam zilnic din templu ca să cerșesc citeva oase, totuși, îndată ce găsiam ceva cu care să-mi astîmîm foamea, mă întorceam, pentru că acum eram și eu la fel cu ceilalți oameni, aveam un tată acasă. Și deși această casă era templul dărăpănat, iar - tatăl meu, sfîntul, avea zura venic închisă - nu spunea nici un cuvînt care să mă liniștească - totuși în toată lumea asta, singurul care nu voia să mă părăsească era doar el. Doar el îmi era apropiat.

Desi în frig și foame, zilele treceau foarte repede, iar eu, zi după zi, m-am făcut mare... Ceva cînd începu treptat să prîndă viață în trupul meu... Eu însumi înțelegem că nu sînt om și deseori mă treziam sunîndu-mi sinaur acest lucru. Totuși, dorințe omenești începeau treptat să se nască și să crească în trupul meu. (...)

Într-o zi am văzut lînsă perechea de picioare stînd înțînă un cîine alb, cu fața strîns lîngă de ele, ba chiar l-a mai sărit și în poală. „Nu neapărat numai un om poate face asta! Și cîneluși po!” m-am gîndit. Și tot gîndind astfel am și pornit în fugă spre acele picioare aît de frumose. Dar nici n-am ajuns, cînd o

Liou Naisu: „Flori de Azalee”

cînd mi-am revenit în simțiri, eram într-un loc pe care nu-l cunoșteam. Nu se auzeau voci, aerul era greu și mi se părea că mă sufoc. Nu știam ce loc este. Dar știam sigur că nu era o casă de cîine. Mai vroiam încă să mă tîrîsc pe pămînt, să latru. Tot trupul mă dorea însă groaznic, iar o furie mă înfuria. Aît de strîns înțînă mi mă mai puteam mișca deloc.

Mă gîndeam că în templu acela sfîntul generos cu mina ruptă, sfîntul care-mi era tată, sta însingurat în firidă. El mă aștepta acolo. Vreau să mă duc înapoi, oricum vreau să mă întorc în templu.

Indiferent cîi de tare mă doare tot trupul, sînt totuși un cîine. Vreau să urlu, vreau să mă lînghesc, vreau să mă sărut, vreau să mă aierz înapoi, în templu!

mină, nu știu de unde apărută, m-a acuzat și m-a trîntit la pămînt... „Ești orb”. Doar aît am auzit și îndată mi-am simțit capul tulbure, în timp ce în fața ochilor îmi lucrau o multime de stelute. Am rămas ametit la pămînt.

Am început să mă tîrîsc, de jur-împrejur erau numai fețe care zîmbeau, iar picioarele acelea nu se mai vedeau. Risele străni îmi strîpuneau dureros urechile. Mi le-am astunat și am luat-o la fugă. Mă lămurisem, Mă creșeam, cu satisfacție, cîine sau ceva foarte asemănător. Și abia acum aflasem că nici măcar cîine nu mi se potrivea să fiu. Cu înima grea, m-am întors în templu, m-am așezat sub altar, gîndind și iar gîndind în înșite. Mi se părea că-l vedeam pe cîtelușul acela alb cum se lînga cu afectiune de acele frumose picioare: și mi se părea că îl văd cum locuiesc confortabil într-un palat mare, are hrană bună, are cîlcuș cald, are parte de dezmetecii, înțînă înțînă înțînă cu un sarpe. Mă tîram pe pămînt, mă tîram cu amîndouă picioarele. Scuturam din cap, dădeam din fund, lătram. Începeam să văd dacă semăn sau nu cu un cîine. Lătrînd, mi se părea că sînt foarte aproape de lătratul Sfîntului. Mă așezam și puteam foarte bine să fiu cîine. Eram mulțumit, fericit. Și mă tîram necontenit pe pămînt. (...)

CAPITOLUL III

a m-nieșa galbenă, părul negru, ochii negri, nasul turtit, trupul scurt. Totuși, pe lume mai sînt oameni cu pielea albă, părul blond, ochii verzi, nasul drept, trupul lung.

Eu, unul, de trei ori merg cu pași mari pe străzi și de totuare, cu capul sus și fără frică, privesc jur împrejur, cîntă, strîigă, rid, de parcă de străzi și de totuare n-ar fi decît ei trei. Ceilalți se strecoară timizi, sau își feresc de departe... Și fac o descoperire. Oamenii și ei înțînă pe străzi, vedeam de obicei sînt alții, mai importanți. Cu părăli albe, îmbrăcați în haine albe cu margine albastră, cu gulerul larg deschis, lăsînd să se vadă pielea cu fire lungi de păr. Două, trei, patru, cîntă și strîigă pe străzi, și oamenii aît de însemnați. Rid intruna, cîntă, strîigă sau, cîntă de băutură în mîni, îl lovesc pe ceilalți sau mingie obrajii femeilor. Uneori îl văd în rice, iar pe genunchii lor stau așezate picioarele acelea roz și frumose. Rostesc cuvinte pe care eu nu le înțeleg.

Oamenii îi feresc cu respect. Cu aît mai mult cu nici un îndrăzneș să mă arunce de ei, pentru că ei sînt și mai importanți. Îi privesc doar de la departe, îi vînez din umbră, îi înțînă. Mă bucur că există în lume astfel de oameni importanți și chiar de aceea mi-am uitat pronunț amar... Îi vînez din umbră, îi înțînă. Din timp în timp, ei îmi atrag singur atenția: „Să nu te apropii de ei, să nu-i profanezi!”. Odată însă tot m-am apropiat.

Era într-un amurg, mi-era foame și eram obosit, nu mai puteam umbla și sedeam lîngă un zid să-mi alin picioarele desculte, pline de sințe și de noroi. Foamea îmi împungea dureros înțînă. Ochiul meu căuta să distingă nimic înțînă, nici chiar pe omul acela important care trecea nu l-am văzut. Dar pînă la urmă l-am zărit, am dat să mă departez, însă era deja prea tîrziu. Un picior neobisnuit de puternic m-a lovit în bratul stîng și, cînd acest picior m-a lovit, m-am rețezat de un cutit, m-am rostogolit la pămînt.

„Cine!” am auzit lîngă de tot acest cuvînt lîngă din gura marelui om... În timp ce îmi freac cu mina locul lovit, buzele mele repetau neînțînă cuvîntul acesta: „Cine!”

În cele din urmă m-am întors în templul dărăpănat. Înduram durerea și mă tîram pe pămînt. Dădeam din cap, îmi legănam fundul, lătram. Simteam că sînt un cîine. În sufletul meu eram bucuros. Rîdeam, rîdeam cu lacrimi. Mă lămurisem că eram cu adevărat un cîine. (...)

CAPITOLUL V

cînd mi-am revenit în simțiri, eram într-un loc pe care nu-l cunoșteam. Nu se auzeau voci, aerul era greu și mi se părea că mă sufoc. Nu știam ce loc este. Dar știam sigur că nu era o casă de cîine. Mai vroiam încă să mă tîrîsc pe pămînt, să latru. Tot trupul mă dorea însă groaznic, iar o furie mă înfuria. Aît de strîns înțînă mi mă mai puteam mișca deloc.

Mă gîndeam că în templu acela sfîntul generos cu mina ruptă, sfîntul care-mi era tată, sta însingurat în firidă. El mă aștepta acolo. Vreau să mă duc înapoi, oricum vreau să mă întorc în templu.

Indiferent cîi de tare mă doare tot trupul, sînt totuși un cîine. Vreau să urlu, vreau să mă lînghesc, vreau să mă sărut, vreau să mă aierz înapoi, în templu!

Traducere de Iulian Neacșu și Adriana Certejan

ANUL INTERNAȚIONAL AL PĂCII

Un nou mod de abordare

nenimeni nu s-a legănat în iluzia că prin proclamarea Anului Internațional al Păcii lumea ar putea fi absolvită, peste noapte, începînd cu ora zero a zilei de 1 ianuarie 1986, de confruntări militare. Statisticii au calculat de altfel că în acest an continuă să se desfășoare în diferite zone ale globului nu mai puțin de 42 de războaie numite „locale”. Dar orice om de bine a sperat - și speră - că hotărîrea adoptată în unanimitate de statele lumii la O.N.U. privind proclamarea acestui An va stimula factorii de răspundere ai acelor state de a întreprinde, în sfîrșit, ceva concret și substanțial pentru asigurarea păcii la scară planetară.

Președintele Nicolae Ceaușescu subliniază un lucru încă și mai important și anume faptul că acest An trebuie să aducă un mod nou de abordare a problemelor păcii și războiului. Un mod de abordare care să abandoneze tradiționalul scenariu de declarații frumose de bune intenții, neînsoțite însă - de cele mai multe ori - de acoperire faptică. Pacea nu mai este astăzi doar un vis frumos. Doar o aspirație general împărtășită. Doar o pauză între două războaie. Pacea este astăzi condiția sine qua non de supraviețuire a civilizației. Este prioritatea priorităților lumii. Și este premisa obligatorie a dezvoltării. Nu numai pentru țările sărace, dar chiar și pentru țările cele mai puternice industrializate. Sloganul diversionist „Si pînă, și un”, pe care încercăm să-l acrediteze cu ani în urmă avocații „societății de consum” a să dovedit, odată cu trecerea anilor, fals. După cum, anarhice au devenit și alte dicțione, adînc și de multă vreme înrădăcinate în conștiințe. „Dacă vrei pace,

pregătește-te de război” sau „Războiul e continuarea politicii prin alte mijloace” ca norme de conduită în relațiile interstatelor, un coeficient de periculozitate tot mai ridicat pentru soarta lumii în condițiile existenței armelor atomice înzestrate cu capacități autodistrugătoare. Tocmai la renunțarea unor asemenea norme de conduită cheamă președintele Nicolae Ceaușescu. Tocmai de aceea se impune un mod nou de abordare a problemelor păcii și războiului.

În concepția țării noastre, salvagardarea păcii trece în mod obligatoriu prin înfăptuirea dezarmării. O altă cale care să ducă la o pace generalizată în lume, o pace temeinică și dreaptă, în zilele noastre nu există. Pacea megatonelor capabilă să devasteze mari întinderi continentale pentru a le transforma în imense deșerturi radioactive, pacea bazată pe teama reciprocă de distrugere, pacea înjehbată cu ajutorul unui echilibru tot mai precar de forțe, o asemenea pace nu ar putea dura la nesfîrșit. Trecerea la dezarmare, însă, ar fi, în viața României și a președintelui ei, calea cea mai firească de a converti visul sublim al păcii în realitate concretă a unei lumi pașnice și sigure. Iar Anul Internațional al Păcii, care și-a justificat prea puțin pînă acum numele și speranțele investite în el, trebuie să prilejuiască, măcar în această a doua jumătate a sa, demersuri întreprinse cu bună credință pentru edificarea unui prezent și unui viitor sigur pentru toți locuitorii planetei.

Corneliu Vlad

maurice carême

Sînt mulțumit

De-l ploae, vîntul de-l pornit, ce-mi pasă! tot sînt mulțumit,

Sînt mulțumit că-s mulțumit oricînd, pe timp bun sau strînit!

Sînt mulțumit de-un trai tîhnit, să spun ce pruncul îmi permit!

„Ah, Doamne! tare-s mulțumit!” Deși nu știu ce m-a găsit

S-o tot repeta la infinit.

Fantezie

Bărbatul locuia într-un, sfert de măr, femeia, într-o optime de pară din par, bătrîna lor vară Oportuna hăduia într-o jumătate de prună. Mai era și domnul Leon care deborda dintr-o lămie citron, iar sora sa, doamna Emerence, umplea o întreagă naramă. Cîi! Despre mine, firavă stăpîni, înțînă peoată într-o alună și cum prea mare nu eram de statură și sărbători se-nimpla s-o folosese drept trăsura.

Traducere de Grete Tartler

CULTURA ROMĂNEASCĂ ÎN LUME

ROMANUL „Subconștientul Venetiei” al scriitorului român - Traian Filip, tipărit de Editura „Cartea Românească” în 1984, a văzut lumina tiparului în limba lui Leonardo da Vinci. Traducerea Lidiei Lax este cu totul remarcabilă reușind ca în dialogul limbajelor lirice, cititorul să se simtă în interiorul unei orlî ale cărei sunete izbucnesc sub voiața unei minii nevăzute. Romanul unui sfîrșit de secol, avînd ca simbol emblematic „Venetia omenirii”, în care umanitatea se regăsește în toate formele existentele sale și care deschide din această perspectivă un ochi sora viitor, impune publicului occidental o conștientă trează prin scriitorul român Traian Filip. „Sub-

conștientul Venetiei”, nu poate cantona sub o etichetare anume căci este tot aît de bine un roman psihologic, dar și istoric, roman de dragoste, dar și o sublimă înțînă a lumii contemporane, un roman pictural care din aceste perspective se împletește armonios cu cea curgere a timpului, simbol al Voronutului românesc prin care noi ne regăsim în această carte. În aparatul critic din finalul romanului sînt citate două fragmente din recenzia lui Artur Silvestri (Luciafarul, 1 ianuarie 1985) și Emil Manu (emisiunea Radio București, 15 aprilie, 1985), care și croniclele apărute în presa culturală românească.

Cartea este prezentată publicului italian prin textul sintetic tipărit pe manșeta copertii și semnat de binecunoscutul critic Marco Curcio.

PRESTIGIOASA revistă literară „Correio de los Andes”, care apare la Bogota sub direcția lui German Arciniegas, publică în ultimul său număr din 1985 povestirea fantastică „Entre dos ciudades” (Între două orașe) de Paul Alexandru Georgescu.

SPORT

Văzute și auzite

Cele văzute. Plouă pe crîni, pe griu și pe struguri, plouă cu lapte dulce în Gheneea și în Regie, plouă cu funingine la Oradea și la Buzău, Mureș și se amîntă voluri de grîndină la Buzău, Slatina, Timișoara, Brașov, Rimnicu Vilcea și pe terenurile de imprunat ale Victoriei București. Dar pentru că judecăm lumea pe văzute, n-o să înțelegem niciodată cum regina Europei (Steaua) a scos numai un rezultat de egalitate la Brașov. N-o să înțelegem nici cum se ținea roșii de la Cluj-Napoca ou lăsat să le curgă printre dește o victorie asupra țîrg-mureșenilor. Dacă nu li s-ar strîmbla falca multor tovarășii care mă pîndesc la un colț cu mărcini, așa zice că mult prea multe meciuri tructate se petrec în campionatul românesc și nimeni nu se sinchisește de acest adevăr barbar. Se vînd și se cumpără căpsuni, roșii, vișine și fasole tuică, dar mai cu seamă arbi și meciuri. Nu înțeleg cu ce obraz jucătorii echipelor din prima divizie care rămîn, în urma unor aranjamente sordide, să fie colecii de întrecere și în anul ce vine cu jucătorii de la Steaua, Sportul studentesc, și Universitatea Craiova și Dinamo, își pot încasa primele. Nu le crapă obrazul de rușine? Îi ștîm că numai copacii demni mor în picioare și observ că sînt mai rezistenți hirburii. A fi în divizia de elită e o chestiune de talent, muncă și conștiință. A eluda unul din aceste trei principii ține de domeniul incorectitudinii: a le eluda pe toate trei ține de banca justifierei.

Din auzite. După înfrîngerea Angliei de către Portugalia, un ziar englez se adresa jucătorilor insulari în niște termeni pe care eu, dacă i-aș lăsa să-mi scape pe hîrtie, așa ajunge într-un ceaș în sala spașilor pierduți. Ciofingariilor, (termenul, din bună cuvință, este tradus aproximativ), li se spune, oî făcut cu Anglia să fie cea mai proastă glumă a acestui campionat mondial... După părerea mea, un campionat mondial mediocre, sub baremii insultelor grave sau la laudelor desfășoate.

Fănuș Neagu

REVISTA STRĂINĂ

NICARAGUA. SE ÎNTELEGE CA într-o țară cum este Nicaragua, care își apără zi de zi cu arma în mîni independența, nici literatură nu poate fi înțînă. Pe primul plan al literaturii se află aici problemele egîndirii exploatarei populului în timpul dictaturii de tristă faimă a lui Somoza, asupra cuprinderii revoluției sandiniste. Dar pentru că locuitorii țării să aibă acces la literatura care le este destinată, autoritatea artistică necesară susținute pentru eradicarea analfabetismului care cuprinde 65% din populație (la rate peste 75%), în cadrul unui program național de amploare pe care, în afară de Cuba, nu a mai cunoscut-o nici o altă țară latino-americană.

Predominante sînt antologurile de poezie ce grupează creația mai multor tineri poeți, care nu au ajuns încă la maturitatea artistică necesară publicării de volume. Aceasta este și motivul pentru care nu se pot face aprecieri deosebite pe marginea chestiilor lor. Doi dintre cei mai promițători poeți - Leonida Ruzman și Ernesto Castillo Solanery - au căzut în revoluție, prima la rîndul de ani, celălalt la douăzeci și unu. Amîntim și numele altor tineri scriitori nicaraguanți - unii dintre ei autori de volume - în speranța că vom mai auzi de ei: Vidaluz Meneșes (născut în 1949), Gonzalo Belli (1948) laureat a premiului Casa de las Americas pentru volumul său de versuri, Rosario Morillo (1951), care îndeplinește și funcția de Secretar general al Uniunii Scriitorilor din Nicaragua și al Unității Sandiniste a lucrătorilor din domeniul culturii. Începînd din anul 1980 frontul cultural din Nicaragua dispune de o revistă în paginile căreia își dau înlînire aît scriitorii din această țară cît și din atîte țări latino-americane și de pe alte continente.

S.U.A. ÎN ULTIMII ANI au început să apară amîntirile unor artiști, de regulă de la Hollywood. Cartea lui Sidney Poitier, Viața mea, cuprinde o experiență de viață cu nimic mai prejos decît a lui Anthony Quinn, de exemplu. Este povestea drumului unui copil amblioz de nebru, născut la Miami, Florida, la 20 februarie 1927, din părinți țărani în insula Cayman din Bahamas. Într-o povestire prima sa îspravă: „Cînd mi-am dat seama că planul meu este fără eșur l-am pus imediat în aplicare și l-am trimis o scrisoare președintelui Statelor Unite: „Dragă domnule președinte Roosevelt, mă numesc Sidney Poitier și mă aflu în Statele Unite, la New York. De fel sînt din insulele Bahamas, dar nu am bani, de aceea așa vrea să vă rog să mă împrumutați cu o sută de dolari. Îmi este foarte dor de mama și de tata, îmi lipsesc fratele și sora... Nu mă pot obișnui niciunul în America dv., mai ales cu clima rece, de aceea vă rog pe dv., ca cetățean american,

să-mi împrumutați o sută de dolari pentru a mă putea întoarce acasă. O să vi-l restituți prin poșta și o să vă fiu din cale afară de recunoscător. Conștientul dv. american, Sidney Poitier”.

Ce s-ar fi întîmplat dacă președintele Roosevelt ar fi avut inspirată să-l trimită suta de dolari cerută cu împrumut?

LA SFÎRSITUL anului 1985 a văzut lumina tiparului o lucrare voluminoasă purtînd un titlu mai puțin obișnuit: „Servus, Kisch!” Apărut pentru a contribui la marcarea împlinirii a o sută de ani de la nașterea lui Egon Erwin Kisch, volumul cuprinde măturile, ale unor scriitori, ziaristi și ale altor prieteni ai lui Kisch, care completează și desăvîrșesc portretul omului, scriitorului, ziaristului și luptătorului care a fost E.E. Kisch.

Prima parte a lucrării cuprinde amîntirile unor scriitori și jurnaliști contemporani cu el, publicate în anul 1966, cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la nașterea lui, în volumul „Kisch Kalender”. Interesante sînt amîntirile scriitoarei Lenka Reiner, care a trăit și a lucrat ani mulți împreună cu Kisch înaintea celui de al doilea război mondial, atî la Praga, cît și la Paris și în exilul său mexican. Ea remarcă forța cuvîntului lui E.E. Kisch, veridicitatea reportajelor sale, influența scrierilor lui în luptele politice din Cehoslovacia, dinaintea și din preajma Acordului de la München. Cea de a doua parte a volumului cuprinde o culegere de recenzii la unele din lucrările publicate de Kisch, dintre care se detașează cele datorite criticilor Emil Faktor și Heinrich Mann. Cum însă opera lui Erwin Kisch se compune în cea mai mare parte din articole și reportaje publicate prin cîntine și periodice, aprecierile criticilor nu dau și nu pot să dea decît o imagine parțială a creației sale. Articolele și reportajele lui s-au bucurat de un larg ecou în epocă, au fost apreciate sau nu, dar ele fac parte integrantă din opera scriitorului și reportajului Kisch, deci nu pot fi trecute cu vederea.

Ultima parte a volumului îmnănuchează anecdote în legătură cu E.E. Kisch, știut fiind că de viața lui sînt legate întîmplări devenite legendă. Multe dintre ele sînt autentice, altele inventate chiar de cei care au avut în evocă pe marele scriitor care a fost Egon Erwin Kisch.

U.R.S.S. „CITESC TÎNERII” este titlul unei interesante debateri găzduite de prestigioasa revistă moscovită „Literaturnia gazeta”. Ideea organizării dezbaterii între scriitorii Arkadii Strugațki și sociologul Elena Vasilișeva a constituit-o scrisoarea unui tînar adresată redacției revistei, în care acesta afirmă că în prezent cartea nu mai are aceeași importanță în viața tînerilor ca mai înainte.

Deci, citesc tînerii sau nu citesc? Multe dintre scrisorile sosite la redacție - spunea cunoscutul scriitor Arkadii Strugațki - sînt de părere că lectura dispăre din viața

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dan Frunțelă, Mihael Ungheanu (redactor șef adjunct), A. I. Zăinescu (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Școlii nr. 1, tel. 17 32 09 ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95 Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘCOLII